

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

МІСТА, ДРУЖНІ ДО ДИТИНИ

Кращі практики та ідеї

Київ 2018

Видання здійснене в рамках Проекту USAID ПУЛЬС, який Асоціація міст України впроваджує за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку. Впровадження проекту стало можливим завдяки підтримці американського народу, здійсненій через Агентство США з міжнародного розвитку. Зміст не обов'язково відображає думку USAID або Уряду США.

Кращі практики та ідеї

Київ 2018

Інформацію та матеріали, що містяться у виданні, дозволяється вільно копіювати, перевидавати й розповсюджувати по всій території України всіма способами, якщо це робиться безоплатно для кінцевого споживача та якщо при такому копіюванні, перевиданні й розповсюдженні є обов'язкове посилання на Асоціацію міст України.

Міста, дружні до дитини. Кращі практики

МІСТА, ДРУЖНІ ДО ДИТИНИ
Кращі практики та ідеї

м.Київ, 2018 рік.

Загальна редакція:

Олександр Слобожан, Виконавчий директор Асоціації міст України, кандидат наук з державного управління

Упорядник:

Людмила Мозгова, аналітик АМУ з питань освіти, кандидат педагогічних наук

Видання зібрало найкращі ідеї та практики створення у громадах середовища, дружнього до дитини. Такі осередки враховують бажання дітей та зручні умови для їх життя (особливо дітей, які потребують інклюзивної освіти, обмежені у пересуванні та прагнуть мати безбар'єрний життєвий простір). Матеріали збірника рекомендовані органам місцевого самоврядування для впровадження.

Проекти зібрані Асоціацією міст України під час Всеукраїнського конкурсу АМУ «Міста, дружні до дитини».

ЗМІСТ

Передмова	4
Номінація «Краща практика дружнього до дитини міста (селища, села)»	5
<i>переможці:</i>	
м. Володимир-Волинський, Волинська область	
Володимир, дружній до батьків та малюків	6
м. Бориспіль, Київська область	
Бориспіль – місто, в якому варто жити. Підтверджено дитинством	8
м. Вінниця	
Забезпечення прав і свобод дітей міста та залучення їх до управління містом	11
м. Коростень, Житомирська область	
Коростень – місто, дружнє до дітей, або ініціатива в дії	14
м. Славутич, Київська область	
Міжнародний фестиваль дитячої демократії, телебачення, преси та творчості «Золота осінь Славутича»	17
смт Солоне (ОТГ), Дніпропетровська область	
Доступна інклюзивна освіта дітям Солонянщини	20
<i>рекомендовані практики:</i>	
м. Бердичів, Житомирська область	
Клич друзів-граймо разом!	23
м. Балта (ОТГ), Одеська область	
Активні, ініціативні та вмотивовані	25
м. Кременчук, Полтавська область	
Мрій. Грай. Дій	28
Номінація «Краща ідея дружнього до дитини міста (селища, села)»	32
<i>переможці:</i>	
м. Баштанка (ОТГ), Миколаївська область	
Парк «Дивосвіт» (облаштування набережної ставка)	33
м. Ланівці (ОТГ), Тернопільська область	
Зробимо життя щасливим для дітей	36
м. Миргород, Полтавська область	
Розумний коридор	40
м. Чернівці	
Кожній школі – по PLAYзоні	43
<i>рекомендовані ідеї:</i>	
м. Маріуполь, Донецька область	
Створення інклюзивних коворкінг-зон при школах	46
м. Умань, Черкаська область	
Регіональний центр денного перебування для дітей з вразливих сімей «Дружній дім»	49

ПЕРЕДМОВА

Дружнє до дитини місто – це не лише ігрові майданчики та чисті двори, це – зручне для життя дітей середовище, створене з врахуванням їх потреб та бажань. Сьогодні, коли завдяки децентралізації та секторальним реформам місцеве самоврядування отримує більші ресурси та повноваження, громади мають можливість приділити належну увагу потребам підростаючого покоління. Саме з метою поширення кращих ідей та практик у цій сфері Асоціація міст України вирішила провести Всеукраїнський конкурс «Міста, дружні до дитини». За допомогою регіональних відділень АМУ було зібрано 140 заявок з усіх областей України. Приємно відзначити, що подані проекти охоплюють різноманітні аспекти життя дітей у громадах: облаштування простору для відпочинку, ігор та занять спортом; учнівське самоврядування; залучення дітей та молоді до управління містом; впровадження передових методик у навчальний процес; сприяння формуванню здорового способу життя тощо. Важливо, що багато ідей та практик спрямовані на дітей з особливими потребами – по-новому оснащуються освітнє середовище, запроваджуються спеціальні форми навчання.

У цьому виданні ми публікуємо опис проектів, які перемогли у Конкурсі, а також тих, що рекомендовані Конкурсною комісією для впровадження. Ця збірка покликана допомогти українським містам, селищам, селам, а також об'єднаним громадам у справі створення комфортного та сприятливого середовища для життя, навчання, відпочинку, розвитку, творчості дітей і молоді.

Для АМУ ця тема й надалі залишатиметься серед пріоритетів. Так, наприкінці березня Асоціація міст України підписала меморандум про реалізацію програми «Громада, дружня до дітей та молоді», сторонами якого є Кабінет Міністрів України, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА), низка громадських організацій. Програма діє з 1996 року, її учасниками стали муніципалітети понад 30 країн світу на всіх континентах. Громади, які активно працюватимуть у напрямку захисту прав дітей та молоді, отримуватимуть спеціальний статус, що дозволить обмінюватися досвідом з іншими громадами, як в Україні, так і за її межами, й залучати інвестиції. Переконали, що українські громади успішно реалізовуватимуть ініціативи та проекти у цій сфері, адже саме нинішній молоді і дітям належить жити у реформованій оновленій країні.

Олександр Слобожан,
Виконавчий директор Асоціації міст України,
кандидат наук з державного управління

Номінація

«Краща практика дружнього до дитини міста (селища, села)»

I місце

м. Володимир-Волинський, Волинська область
Володимир, дружній до батьків та малюків
Керівник – О.Сапіга, Володимир-Волинська міська рада

II місце

м.Бориспіль, Київська область
Бориспіль – місто, в якому варто жити. Підтверджено дитинством
Керівник – Н.Тименко, Дитяча громадська організація «Асоціація учнівського самоврядування м. Борисполя»

м. Вінниця
Забезпечення прав і свобод дітей міста
та залучення їх до управління містом
Керівник – М.Грішина, Департамент освіти Вінницької міської ради

м.Коростень, Житомирська область
Коростень – місто, дружнє до дітей, або ініціатива в дії
Керівник – Т.Кереселідзе, Коростенська міська рада

м.Славутич, Київська область
Міжнародний фестиваль дитячої демократії, телебачення,
преси та творчості «Золота осінь Славутича»
Керівник - Н.Єрьоміна, Палац дітей та молоді (ПДМ) Славутицької міської ради
Київської області

III місце

смт Солоне (ОТГ), Дніпропетровська область
Доступна інклюзивна освіта дітям Солонянщини
Керівник – О.Полянчикова, Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр»
Солонянської селищної ради

м. Володимир-Волинський, Волинська область

ВОЛОДИМИР, ДРУЖНІЙ ДО БАТЬКІВ ТА МАЛЮКІВ

Володимир-Волинський підтримує ініціативу, поширену у великих містах, які прагнуть стати більш дружніми до батьків і малюків. Ця ідея передбачає створення комфортного середовища для дітей (дитячі куточки чи ігрові кімнати, меню для діток, стільчики для їх годування, пеленальні столики), а щоб заохотити власників закладів до цього, місто провело конкурс «Володимир, дружній до батьків та малюків».

Передумови

В Україні багато соціальних груп лишаються поза зоною комфорту. Серед них – і мами з маленькими дітьми, які вимушені сидіти вдома, поки маля не підросте, адже публічний простір обмежений для них відсутністю пандусів та місць, де можна погодувати немовля чи забавити трохи старше дитя.

Мета

Конкурс має за мету заохотити власників закладів торгівлі, побутового та ресторанного обслуговування до створення комфортного середовища для батьків та їх малюків віком від 0 до 6 років, підвищити рівень обслуговування та надання послуг. Також створити конкурентне середовище серед закладів торгівлі, побутового та ресторанного обслуговування.

Бюджет

Загалом на проведення конкурсу було витрачено 1554,2 грн (придбання подарунків переможцям конкурсу та виготовлення емблем «Тут піклуються про дітей»), які були виділенні із спеціального фонду Володимир-Волинського Фонду підтримки підприємництва «Бізнес-Центр».

Результати

Участь у конкурсі взяло 16 закладів – дві пекарні, сім магазинів та сім закладів ресторанного обслуговування.

Власники закладів розробили спеціальне меню для діток, придбали олівці і розмальовки, дошки для малювання, столики для годування, багато різних іграшок, надворі позначили місце для паркування візочків, кріселка та столики, у деяких закладах навіть зробили «живий

куточок» з папугою і кроликом. У примірочних створили умови для годування немовлят. Також, уже після закінчення акції, деякі заклади ресторанного обслуговування нашого міста вирішили облаштувати пандуси. Нам як організаторам було дуже приємно спостерігати, що хай невеликими кроками, але волонтерський бізнес іде назустріч сучасним жінкам і чоловікам, які переконані, що материнство і батьківство – це ще одна роль, яка не повинна заважати ак-

тивному суспільному життю.

Після закінчення конкурсу близько десяти закладів також вирішили створити комфортні умови для дітей та їхніх батьків, придбавши іграшки та інші речі для маленьких відвідувачів.

Згодом міський голова видав розпорядження про створення комфортного середовища для батьків з дітьми в приміщеннях підприємств, установ, організацій міста, яке також дало свій позитивний результат. У відділеннях банків, центрі надання адміністративних послуг, управлінні пенсійного фонду, управлінні праці та соціального захисту населення та інших установах були створені сприятливі умови для дітей та їх батьків.

м. Володимир-Волинський, Волинська область
Володимир-Волинська міська рада

Автори проекту:

Сапіга Оксана Анатоліївна

Кулікова Лариса Володимирівна

Субицька Оксана Мирославівна

м. Бориспіль, Київська область

БОРИСПІЛЬ - МІСТО, В ЯКОМУ ВАРТО ЖИТИ. ПІДТВЕРДЖЕНО ДИТИНСТВОМ

Дитяча громадська організація «Асоціація учнівського самоврядування м. Борисполя» (далі – ДГО «АУС») є дитячим неприбутковим позапартійним об'єднанням учнів шкіл міста та молоді. Рік заснування – 2007.

Її створення було обумовлене потребами учнівської молоді в організації системи роботи, можливістю приймати самостійні рішення, обирати та організувати своє дозвілля.

Мета діяльності АУС: формування у дітей та молоді соціальних та творчих компетентностей.

Головні завдання АУС: виховання справжніх громадян, патріотів України, здатних до свідомого суспільного вибору; створення умов для самореалізації учнівської молоді, залучення її до участі у прийнятті рішень на рівні міста, школи, позашкільного закладу; всебічна реалізація дітьми та підлітками своїх інтересів, здібностей, прав та свобод на засадах загальнолюдських цінностей; налагодження контактів, обмін інформацією, координація дій учасників асоціації та реалізація спільних проєктів; набуття молодим поколінням необхідного соціального досвіду; забезпечення умов для реалізації прав учнівської молоді на активну пізнавальну діяльність, духовний, інтелектуальний та фізичний розвиток; формування активної позиції кожної особистості, вироблення умінь та навичок співробітництва в умовах діяльності дитячої громадської організації; формування навичок самоврядування,

соціальної активності і соціальної відповідальності у процесі практичної громадської діяльності.

Напрями роботи ДГО АУС: «Милосердя», «Культура і дозвілля», «Робота з молодшими школярами», «Партнерство та право», «Преса та інформация», «Екологія та здоровий спосіб життя», «Патріот». Загальне керівництво здійснює координаційна рада в яку входить рада лідерів та педагого-організатори шкіл міста.

Партнери АУС: Бориспільська міська рада, управління освіти і науки, Дім ветеранів, Реабілітаційна установа для інвалідів та дітей інвалідів «Наш дім», Національна поліція України, Асоціація батьків міста, Служба у справах дітей та сім'ї.

Комісія «Партнерства та права» має на меті співпрацювати з представниками батьківського комітету, педагогами, органами місцевого самоврядування, засобами масової інформації, громадськими організаціями та вчити дітей захищати свої права та інтереси. В практиці: зустрічі з юристами, правові квести та інтелектуальні ігри, брейн-ринг «Громадянське суспільство», конкурс «Я – лідер», конкурс на кращу модель учнівського самоврядування в школі та багато інших.

Від роботи комісії «Культури і дозвілля» залежить дозвілля членів АУС, імідж і популяризація членства в організації, бо цікаве дозвілля в підлітковому віці є основним критерієм і стимулом. Організовані заходи: «Веселковий експрес», «Фоль-

кларний експрес», фестиваль гумору «Горобці», конкурс серед хлопців до Дня Захисника Вітчизни, «Містер Х», «Лідерський бал», святкування до Дня Закоханих, концертна програма «Не знаєш минулого – не маєш майбутнього!».

Комісія «Патріот». Основний напрям її роботи – це патріотичне виховання дітей та молоді. Всі заходи пронизані духом патріотизму і любові до рідного краю, гордості за свою Батьківщину і популяризації своєї роботи. Акція «Ми за чисту українську мову», концертна програма для воїнів АТО, до Дня Соборності, до Дня рідної мови, до Дня Конституції, до Дня Незалежності, заходи до Дня міста, шоу-програма «Я люблю Україну», інтелектуальні ігри «Моє рідне місто», флеш-моби, конкурс військово-патріотичної пісні.

Комісія «Екологія і здоровий спосіб життя». Проведено такі заходи: акція «Посади дерево», «Зробимо наше місто чистим», «Благоустрій міста – справа кожного», акція проведена на День молоді «Молодь обирає здоров'я», біг по вулицях міста «Обери здоровий спосіб життя», дебати «Вегетаріанство. За і проти», круглий стіл «Чи впливає антиреклама проти куріння та алкоголю на свідомість

підлітка?», акція, присвячена Міжнародному дню боротьби з ВІЛ, СНІД «Світло згаслих зірок», конкурс екологічних агітбригад «Ми обираємо здоров'я», майстер-клас із хореографії «Танці – це здоров'я», турнір футбольних команд «Кубок АУС», акція «Збережемо історичні місця нашого міста» (озеленення Книшового меморіального комплексу) та інші.

Комісія «Милосердя» працює з людьми похилого віку, ветеранами, соціально незахищеними дітьми, воїнами АТО та всіма хто потребує допомоги. Найбільші друзі АУС – це реабілітаційний центр для дітей інвалідів «Наш дім» – ігрові програми, лялькові вистави концерти та просто години спілкування – роблять життя дітей змістовним і цікавішим.

Комісія «Робота з молодшими школярами» вміє робити все: проводити заходи, тренінги, займатися спортом, пропагувати здоровий спосіб життя, організовувати концерти, проводити лялькові вистави; вона виховує майбутніх лідерів, організовує роботу зі службою у справах дітей та іншими громадськими організаціями, є організатором міського свята до Дня захисту дітей.

Комісія «Преса та інформація» організувала діяльність прес-центрів, шкільних радіо, постійно проводить соціологічні опитування, рейтинг тощо. Все місто знає про заходи, які проводить АУС, бо про них постійно повідомляється на міському радіо в дитячій програмі та сторінках міських газет.

Результати

Завдяки тісній співпраці ДГО АУС з партнерами в Борисполі сформована система роботи, завдяки якій діти та учнівська молодь мають право приймати самостійні рішення, обирати та організувати своє дозвілля, почуватися захищеними і реалізованими.

Діти міста Борисполя мають можливість:

- проводити дозвілля на 135 сучасних дитячих майданчиках;
- займатися спортом на 27 спортивних майданчиках, баскетбольному майданчику та скейт парку, скелетрому, у реконструйованому басейні, в новому спорткомплексі;
- займатися позашкільною діяльністю в гуртках ЦТТ «Еврика», Центру туризму та краєзнавству, БДЮТ «Дивоцвіту», якому в 2016-2017 р. виділені 2 додаткові приміщення;
- гуляти новою Європейською площею, Алеєю тисячоліття та милуватись чарівними фонтанами;
- брати участь у фестивалях та конкурсах (виділені кошти на костюми та перевезення);
- бути активними учасниками та організаторами міських культурно-мистецьких заходів;
- співпрацювати з міським головою та виконавчою владою;
- створювати нові дієві проекти.

ДГО АУС – один із лідерів Київщини в розвитку учнівського самоврядування. Валерія Чоботок, вихованка гуртка «Лідер» БДЮТ «Дивоцвіт», останні два роки є головою обласної ради дітей Київщини. А випускники – Оксана Каленченко, Дмитро Дейнеко, Катерина Калошина були активними членами Всеукраїнської ради старшокласників. Досвід роботи асоціації та напрацьовані методики ефективно впроваджуються в роботу шкільних парламентів міста та обласних організацій учнівського самоврядування. Такі досягнення стали можливими завдяки тісній співпраці та підтримці міської влади, залученню дітей до процесу управління містом. Тож ми, діти і учнівська молодь, стверджуємо: «Бориспіль – місто, в якому варто жити. Підтверджено дитинством».

м.Бориспіль, Київська область
Дитяча громадська організація «Асоціація
учнівського самоврядування м. Борисполя»

Автори проекту:

Тименко Наталія Іванівна
Кубрак Ірина Анатоліїна
Потапов Дмитро Костянтинович
Тименко Ірина Тарасівна

м. Вінниця

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ДІТЕЙ МІСТА ТА ЗАЛУЧЕННЯ ЇХ ДО УПРАВЛІННЯ МІСТОМ

Мета практики – підвищення рівня правової свідомості дітей та молоді, підтримка громадських ініціатив, направлених на покращення умов життя та розвитку дітей, забезпечення ефективного захисту прав і свобод дітей, проголошених Конвенцією ООН про права дитини, та активне залучення дитячого осередку до участі у прийнятті рішень органами місцевого самоврядування, що стосуються захисту прав та інтересів дітей.

Аналіз стану дотримання прав дітей, проведений у 2010 році у м.Вінниця, показав, що існують факти порушення прав дітей, які потребують вирішення. Серед них:

- дітей не залучають до обговорення та прийняття важливих управлінських рішень у навчальних закладах та в органах місцевого самоврядування;
- існують факти насильства в дитячому середовищі з боку батьків, однолітків, педагогів;
- наявні негативні явища в дитячому середовищі щодо вживання шкідливих для здоров'я речовин.

Забезпечення прав дітей потребувало пошуку нових інноваційних механізмів і можливостей захисту конституційних прав та свобод дитини. Таким інноваційним та дієвим інструментом у сфері захисту прав і свобод дітей стало Громадське представництво Уповноважених з прав дітей (дитячих омбудсменів), яке

передбачене Статутом територіальної громади міста Вінниці, затверджене рішенням Вінницької міської ради від 11.11.2010 року №2975.

Уповноважений з прав дітей (дитячий омбудсмен) – це громадський представник, діяльність якого направлена на покращення умов життя дітей, захисту їх законних прав та інтересів, підвищення рівня правової свідомості дітей та молоді, запобігання випадків усіх видів насильства.

Шляхом відкритого конкурсу серед учнів закладів загальної середньої освіти міста раз на два роки за результатами конкурсних випробувань – письмових творів, публічних дискусій, рольових ігор, захисту програм своєї діяльності – скликається нова каденція Уповноважених з прав дітей.

Дитячі омбудсмени проходять навчання за участю юристів, психологів, фахівців із соціальної роботи, щоб у подальшому мати знання та навички допомоги дітям, коли порушуються їхні права.

Основні завдання дитячих омбудсменів м.Вінниці:

- сприяння реалізації Конвенції ООН про права дитини у м. Вінниця;
- підвищення поінформованості дітей та громади міста про їхні права через органи управління освітою та засоби масової інформації;
- моніторинг стану дотримання прав дітей у місті;

- вирішення питань, що стосуються захисту прав дітей як пріоритетних у місцевих органах влади, а також сприяння змінам у ставленні громади міста до проблем дітей;

- надання конкретної допомоги дітям, права яких порушені, шляхом звернення до органів влади та правоохоронних органів, відповідно до їхньої компетенції.

Дитячі омбудсмени ведуть індивідуальний прийом дітей та їх законних представників, розглядають індивідуальні скарги дітей, надають необхідні роз'яснення та консультації, звертаються в разі потреби до компетентних органів із письмовим повідомленням про порушені права дитини; інформують дитячі та молодіжні колективи щодо прав та свобод дітей, звертаються до міського голови щодо вирішення актуальних питань у дитячому середовищі, звертаються до виконавчого комітету міської ради, відділів та управлінь, депутатів міської ради з питань, що стосуються захисту прав дітей. Окрім того, 9 разів на рік проводяться спільні рейди дитячих омбудсменів зі спеціалістами Вінницького міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, співробітниками Вінницького міського відділу поліції Головного управління Національної поліції у Вінницькій області та представниками Ради підприємців при міському голові з метою контролю за дотриманням законодавства щодо заборони продажу тютюнових виробів та алкоголю неповнолітнім.

Традиційними заходами, які організуються за активною участю Громадського представництва уповноважених з прав дітей, є:

- реалізація теоретико-пізнавального проекту «Право для наймолодших», у рамках якого дитячі омбудсмени проводять інтерактивні правові уроки для учнів молодших класів закладів загальної середньої освіти міста;

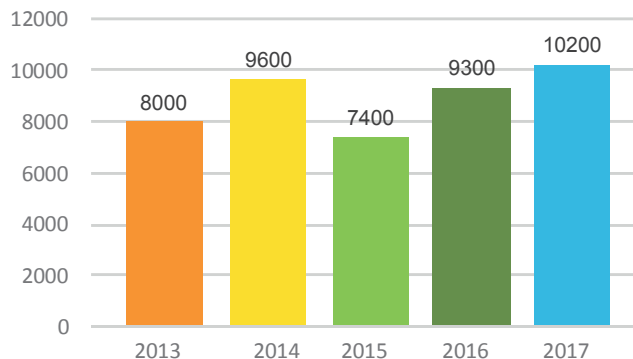
- участь у навчальних тренінгах «Клубу правових дебатів» та у «Турнірі з правових дебатів», метою якого є обговорення у підлітковому середовищі важливих питань суспільного життя, формування у неповнолітніх активної громадянської позиції, отримання ними знань із різних галузей права;

- виступи на батьківських зборах на тему: «Дитина у сім'ї та суспільстві: права та обов'язки», «Булінг у молодіжному середовищі» тощо;

- відвідування центру психологічної реабілітації «Добро»;

- здійснення індивідуальних консультацій для дітей, які потребують особливої соціальної уваги, дітей, які належать до «групи ризику»;

Кількість дітей, охоплених просвітницькою роботою дитячих омбудсменів

- моніторинг харчування дітей у шкільних їдальнях;
- участь у програмі «Лицеїст» на міському телеканалі «ВІТА»;
- зустрічі з директорами департаментів міської ради щодо забезпечення дотримання прав дітей;
- розміщення друкованої продукції та соціальної реклами у громадському транспорті;
- відвідування Вінницького міського суду та судових процесів;
- відвідування Вінницького обласного наркологічного диспансеру «Соціотерапія».

Партнерами в організації діяльності Громадського представництва Уповноважених з прав дітей виступають структурні підрозділи Вінницької міської ради, сектор ювенальної превенції Вінницького міського відділу поліції Головного управління Національної поліції у Вінницькій області, рада підприємців при міському голові, міська молодіжна організація «Союз старшокласників «Лідер» та інші організації.

Завдяки впровадженню практики досягнуто наступних результатів:

- створено дієвий механізм врахування інтересів та потреб дітей при прийнятті важливих управлінських рішень у громаді міста;

- підвищено рівень поінформованості дітей шкільного віку щодо їх прав та свобод;
- зменшено кількість правопорушень, скоєних дітьми, у м.Вінниці;
- за підсумками моніторингів, проведених міськими дитячими омбудсменами в шкільних їдальнях, міською владою було вирішено питання покращення матеріально-технічного стану цих їдалень (у п'яти школах міста);
- зменшено випадки продажу неповнолітнім алкогольних та тютюнових виробів.

Фінансування заходів за участю Громадського представництва Уповноважених з прав дітей відбувається в рамках «Програми розвитку освіти м.Вінниці на 2013-2020 роки», яка затверджена рішенням Вінницької міської ради від 26.12.2012 року №1089.

Таким чином, створення Громадського представництва Уповноважених з прав дітей (дитячих омбудсменів) є яскравим прикладом довгострокового проекту, результатами якого є консолідація зусиль органів місцевого самоврядування, громадськості та самих дітей, їхня спільна робота над вирішення актуальних викликів сьогодення та спільне формування сприятливого середовища для життя та розвитку кожної дитини у Вінниці.

м. Вінниця, Вінницька область
Департамент освіти Вінницької міської ради

Автори проекту:

Яценко Оксана Василівна
Кравець Ірина Миколаївна
Перекрестенко Наталія Василівна
Гршина Марина Сергіївна

м. Коростень, Житомирська область

КОРОСТЕНЬ - МІСТО, ДРУЖНЄ ДО ДІТЕЙ, АБО ІНІЦІАТИВА В ДІЇ

Виконавчий комітет Коростенської міської ради у 2011 році затвердив план дій Стратегії «Коростень – місто, дружнє до дітей» для створення міста з особливими умовами та ставленням до дітей.

Приймаючи основні напрями Стратегії, міська рада виходить із свого обов'язку забезпечити стійкий та гармонійний розвиток міста та належний захист, створення сприятливих умов для життєдіяльності, навчання, виховання й розвитку дітей міста зокрема.

Коростень є найбільшим населеним пунктом на території, потерпілій від аварії на ЧАЕС, який законодавчо віднесений до зони добровільного гарантованого відселення. Загальна кількість населення на 2011 рік – 65,7 тис. чол., з них 13 тис. дітей.

Останніми роками спостерігається стійка тенденція збільшення народжуваності, що може призвести до загострення проблеми у дитячих дошкільних закладах, перенестися у системи середньої та позашкільної освіти. Разом з тим наявні тенденції підвищення захворюваності дітей, зростання рівня інвалідності, негативний вплив на здоров'я дітей спричиняє їх спосіб життя. Все це та інші не менш важливі фактори, які впливають на розвиток дітей, стали рушійними причинами для змін. У нашому місті – це прийняття Стратегії «Коростень – місто, дружнє до дітей».

Цільовою аудиторією є діти до 18 років.

Рішенням Виконавчого Комітету Коростен-

ської міської ради від 06.04.2011 р. № 171 Про затвердження Стратегії «Коростень – місто, дружнє до дітей» та плану дій з реалізації Стратегії «Коростень – місто, дружнє до дітей» було покладено початок створення міста, яке спрямоване на підтримку і розвиток дітей та молоді.

У проект Стратегії увійшли: аналіз ситуації, перспективи та ініціативи для розвитку та усунення проблем, а також шляхи та кроки для реалізації визначеного напрямку.

Першим кроком стало впровадження у 2011 р. на базі ЦМЛ Лікарні, доброзичливої до дитини. Була розроблена концепція Лікарні, доброзичливої до дитини, проектно-кошторисна документація.

Проведено зустрічі учнівського парламенту, представників міської ради, позашкільного закладу, консультанту з питань впровадження

ініціативи «Місто, дружнє до дитини» - Сергієм Алещенко та представниками Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. Розроблено план спільних дій. Набрана команда волонтерів з числа дітей учнівського парламенту.

У 2012 році проведено моніторинг актуальних проблем становища дітей. До Школи мистецтв ім.А.Білошицького приєднано художній відділ, розширено штат працівників. У 2013 році розроблено план роботи дорадчої ради м. Коростеня на 2013 рік. У 2014 році прийнято рішення Коростенської міської ради створити Центр позашкільної освіти шляхом реорганізації Станції юних техніків, Станції юних натуралістів та Коростенського будинку дитячої творчості. Збільшуються навчальні години та робочі ставки. У 2015 році Міський будинок культури перепрофільовується у Палац культури імені Т. Шевченка, збільшується кадровий склад. У 2016 році відкривається єдина за своєю структурою хіміко-біологічна лабораторія на база Центру позашкільної освіти для дітей від 6 років. У 2017 році відкрито ГО «Інститут Місто», в якому реалізуються соціальні ініціативи та освітні проекти. Спільно з Німецьким посольством в Україні та благодійним фондом «ЄЛЕОН» відкрито дитячий стоматологічний кабінет.

Залученими партнерами стали Норвезька місія «Віра, надія любов» у місті Коростені, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, міська рада (міський бюджет), громадські організації та виграні гранти на впровадження ініціатив, посольство Німеччини в Україні.

З прийняттям напряду Стратегії «Коростень

– місто, дружнє до дитини» громада міста – а це не лише діти, а й батьки, спеціалісти різних сфер, молодь та працюючі – отримала можливість впливати, впроваджувати, брати участь та спостерігати позитивні зміни в житті міста.

Так, із відкриттям «Клініки, дружньої до молоді» стало можливим проведення обстежень без зайвих черг, отримання індивідуальної допомоги та приватності. Волонтери з числа активної молоді міста співпрацює разом з клінікою і проводять спільні заходи.

Відкрито спільно з Литовським посольством і на запит містян Коростенський коптер-клуб, який очолив переселенець із Донецька.

Учнівське самоврядування розширило свої методи впливу та реалізації власних проєктів. Так, на базі Центру позашкільної освіти створено гурток «Актив-група – Лідери», що сприяє додатковій активності та включеності молоді в процеси прийняття рішень.

Відкриття хіміко-біологічної лабораторії допомагає дітям освоювати вміння експериментувати та досліджувати навколишній світ: вони знайомляться з основами якісного та кількісного аналізу, проводять моніторингові дослідження ґрунтів, води, повітря, вирощують кристали тощо. Все це є можливим за рахунок спеціального обладнання, реактивів, наочностей для проведення експериментів та спостережень для дітей віком від 6 років.

Спонсорами відкриття стали норвезькі студенти.

Відкриваються нові гуртки та клуби – це і гончарство, і «Школа етикету для юних леді», інтерактивний і ляльковий театри, студія дизайну, студія черліндингу, сучасна школа розвитку тощо.

У місто залучаються додаткові інвестори, впроваджуються різнопланові проєкти, відкриваються нові ініціативи для покращення якості умов для дітей та молоді.

Засновано дитячу телепередачу «Райдуга дитячих талантів», яка знімає дітей дошкільного та шкільного віку.

Працює дитяча організація «Дивокрай», кураторами якої є позашкілля, діє «Школа молодого журналіста», відкрито «Гурток 3-D анімації». Все це створено на запит дітей та батьків.

У рамках співпраці з міжнародними організаціями плануються нові і нові відкриття. Місто разом з міським головою, відділами працюють у напрямку сучасного розвитку дитини разом з дитиною і для дитини, яка скоро стане частиною громади Коростеня.

м. Коростень, Житомирська область
Центр позашкільної освіти м. Коростеня

Автори проєкту:

Кереселідзе Тетяна Вікторівна
Кучинський Микола Васильович
Яценко Іванна Сергіївна
Корнійчук Олена Леонідівна
Дітуна Катерина Сергіївна

м. Славутич, Київська область

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ДИТЯЧОЇ ДЕМОКРАТІЇ, ТЕЛЕБАЧЕННЯ, ПРЕСИ ТА ТВОРЧОСТІ «ЗОЛОТА ОСІНЬ СЛАВУТИЧА»

Проект «Міжнародний фестиваль дитячої демократії, телебачення, преси та творчості «Золота осінь Славутича» було започатковано у 1993 році в період розбудови незалежності та демократичних перетворень українського суспільства. Наймолодше українське місто Славутич стало вдалим майданчиком для щорічної зустрічі, налагодження та поглиблення професійних, творчих і дружніх контактів між дітьми та молоддю різних країн у сфері медіа, творчості, дитячої демократії. Це дало можливість залучити дітей та молодь із різних країн світу до соціальної активності у суспільному, культурному та економічному житті, розкрити за допомогою ЗМІ особливості їх життєдіяльності в сучасних умовах.

Проект є абсолютно унікальним явищем, був і залишається першим постійно діючим фестивалем юних журналістів та активістів дитячого самоврядного руху. Фестиваль проходить щороку в останні вихідні вересня, має свій гімн, логотип та офіційний слоган та коротку назву-аббревіатуру – «ЗОСя». Основними локаціями є: Палац дітей та молоді Славутицької міської ради, Клубний заклад «Кіноконцертний комплекс» та Центральна площа міста. Географія фестивалю охоплює 17 країн світу і 72 міста, села та селища України, а це більше 25 тисяч учасників.

Засновником фестивалю є Славутицька міська рада, постійними співorganizаторами та партнерами – ДСП Чорнобильська АЕС, НАЕК «Енергоатом», місцеві організації та установи, суб'єкти підприємницької діяльності та меценати. Орієнтовний кошторис проекту сьогодні складає близько 500 тисяч гривень. Грантова підтримка не залучалася.

Щорічно рішенням виконавчого комітету Славутицької міської ради затверджується організаційний комітет та план заходів з підготовки та проведення фестивалю. До роботи в оргкомітеті долучаються представники структурних підрозділів виконавчого комітету, інших установ та організацій міста. Інформаційна підтримка проекту здійснюється на офіційному веб-сайті www.zosya.at.ua та у соціальній мережі Facebook.

«Хочу бачити світ щасливим!» – таким є не-

змінний слоган фестивалю, до якого щорічно додається актуальне гасло, що стає одночасно й обов'язковою темою творчих домашніх завдань командам – учасницям: «Бути патріотом – просте людське щастя», «Від екології природи – до екології душі», «Славутич – місто нових ідей!».

Цільова аудиторія та активності фестивалю:

- молодь, діти, волонтери (лідери учнівського самоврядування, молодіжні ради, ради старшокласників), дитячо-молодіжні, шкільні організації, для яких проводиться традиційні інтелектуальна гра-квест «Як стати мером»;

- перспективні молоді журналісти, телеоператори, фотокореспонденти, редактори дитячих газет та телепрограм, для яких проводиться конкурс журналістів за номінаціями «Преса», «Телебачення», «Інформаційні технології», «Фото»;

- творчі колективи та окремі виконавці, колективи театрального мистецтва, театрів мод, які мають можливість показати свою майстерність у концертних залах та на найкращих сценічних майданчиках міста.

Усі учасники фестивалю отримують цілеспрямовану професійну підготовку до роботи у ЗМІ через співпрацю з відомими друкованими, Інтернет-виданнями, телекомпаніями.

Традиційні заходи програми фестивалю:

- святкова хода учасників фестивалю та учнівської молоді центральним проспектом міста

- кольорове флешмоб-братання;

- випуск фестивальної газети «Славеста»

- відео щоденники;

- технічний тур до Чорнобильської атомної електростанції та міста Прип'ять для повнолітніх учасників та журі фестивалю;

- прес-конференції, дискусійні платформи, майстер-класи з оргкомітетом та журі конкурсних програм, керівництвом міста, ДСП ЧАЕС, НАЕК «Енергоатом», відомими журналістами, зірками шоу-бізнесу, політиками;

- концерти та шоу-програми на різних сценічних майданчиках міста;

- конкурс краси «Міс «Золота осінь Славутича»;

- гала-концерт та урочисте нагородження на центральній площі міста.

Серед колишніх учасників і «вихованців» фестивалю, в тому числі славутицьких є відомі професійні журналісти українських та закордонних ЗМІ, як-от: головний редактор каналу 112.UA Павло Кужеєв; позаштатний кореспондент 1+1, 112.UA Григорій Жигалов, журналіст «Новини» телеканалу «Інтер» Данііл Снісар, відомий блогер Ксенія Кошкіна, журналіст «1+1 медіа» Євген Куксін, секретар Національної спілки журналістів України Віталій Голубєв, директор музичних програм «Наше радіо» Вален-

тин Корнієнко та багато інших.

Серед почесних гостей та журі фестивалю відомі журналісти, професори факультетів піану та журналістики вищих навчальних закладів України, відомі українські гурти та виконавці «СКАЙ», «Тартак», «Мотор'ролла», «Друга ріка», МатаRika, Марія Яремчук, Іван Дорн та інші.

Фестиваль «Золота осінь Славутича» став стартом для ще одного міжнародного проекту – «Культурно-освітня євроінтеграція молоді». Його було створено українськими, польськими, білоруськими партнерами – лідерами позашкільної освіти для вирішення питань, пов'язаних із євроінтеграцією молоді до країн Євросоюзу, через проведення культурно-освітніх заходів: форумів, змагань, фестивалів-конкурсів, виставок творчих робіт тощо. Учасники проекту знайомляться з мовою та культурою країн-учасниць, обговорюють важливі питання сьогодення, сучасного стану та місця молоді у багатошаровій соціальній системі та світі в цілому. Славутицькі діти та молодь є постійними учасниками і неодноразовими переможцями фестивалів-партнерів:

- міжнародний фестиваль-конкурс «Нові вершини», м. Мінськ, Білорусь;

- міжнародний фестиваль творчості молоді «Folkowe inspiracje», м. Лодзь, Польща;

- міжнародний фестиваль-конкурс дитячо-юнацької журналістики «Прес-весна на Дніпрових схилах», м. Київ, Україна;

- Відкритий міжнародний фестиваль дослідницьких робіт учнів «Книга – начало начал каждой науки», м. Калінковичі, Білорусь.

Слід зазначити профорієнтаційну, соціальну, комунікативну складові ЗОСі для славутицьких дітей та молоді. Адже вони є не лише активними учасниками та глядачами, а й волонтерами фестивалю.

Кожний учасник цієї яскравої незабутньої події знає: «ЗОСя – це супер! ЗОСя – це клас! ЗОСя – це те, що об'єднає нас!»

м.Славутич, Київська область
Палац дітей та молоді (ПДМ) Славутицької міської ради Київської області
Автори проекту:
Єрьоміна Ніна Анатоліївна
Кидиба Богдана Анатоліївна

смт Солоне (ОТГ), Дніпропетровська область

ДОСТУПНА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ДІТЯМ СОЛОНЯНЩИНИ

Наприкінці грудня 2017 року в смт Солоному розпочав роботу перший Інклюзивно-ресурсний центр в Україні, облаштований за європейськими стандартами. Засновником Центру стала Солонянська селищна рада і уповноважений нею відділ освіти Солонянської об'єднаної територіальної громади. Партнерами проекту виступили Фонд Порошенка та Дніпропетровська обласна державна адміністрація.

Передумови

На сьогоднішній день кількість дітей з особливими освітніми потребами та порушеннями у розвитку непинно зростає. Солонянська об'єднана громада, на жаль, не є винятком. Саме тому Солонянською селищною радою одним із пріоритетних напрямків реформування галузі освіти обрано запровадження інклюзивного навчання. Вкрай важливо, щоб незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення кожна дитина мала доступ до якісної освіти. Наразі дітей з особливими освітніми потребами, які мешкають на території Солонянського району, близько 80. До цього часу в багатьох родин із віддаленої сільської місцевості не було можливості проходження реабілітаційних курсів для дітей з особливостями розвитку в спеціалізованих закладах обласного центру. Тепер ці послуги вони отримують у районному центрі – смт Солоному. Створення комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр Солонянської се-

лицьної ради» – це важливий крок у формуванні сучасної системи кваліфікованого супроводу дітей з особливими освітніми потребами протягом навчання від 2 до 18 років, наданні консультацій з питань організації інклюзивного навчання серед педагогічних працівників та сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами.

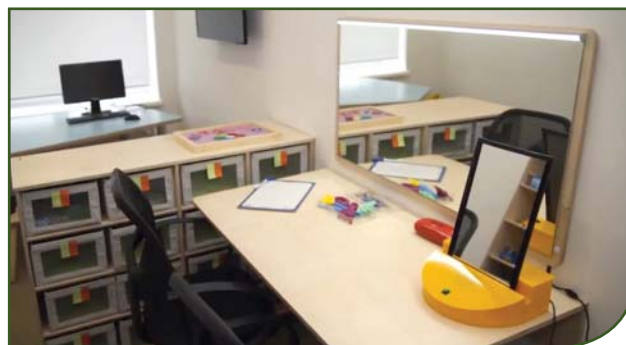
Практика

Інклюзивно-ресурсний центр, який наразі не має аналогів в Україні, відкритий у приміщенні комунального закладу освіти «Солонянське навчально-виховне об'єднання» й облаштований за європейськими стандартами. Відповідне рішення «Про створення комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» було прийняте на 23-ій сесії Солонянської селищної ради 22 грудня 2017 року. Цим рішенням затверджено Статут установи та порядок конкурсного добору директора і педагогічних працівників Інклюзивно-ресурсного центру, визначено уповноважений орган управління

установою, затверджено порядок організації проведення комплексної оцінки та організації надання психолого-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами. На даний момент завдяки своєчасному створенню опорного закладу в Солонянській об'єднаній громаді, селищній раді вдалося залучити кошти не лише місцевого, а й обласного та державного бюджетів до створення сучасного освітнього простору громади. Основою архітектури Центру є безбар'єрність: відсутність сходів, порогів, входні двері, що відчиняються автоматично й дозволяють відвідувачам із обмеженими руховими можливостями вільно пересуватися приміщенням установи. У приміщенні Інклюзивно-ресурсного Центру передбачені кімнати для індивідуальної корекційної роботи логопедів, практичного психолога, дефектолога.

У закладі обладнана ресурсна кімната, що містить кілька зон: корекційно-розвиткову – для занять із вузькопрофільними спеціалістами, соціально-адаптаційну – для здобуття побутових навичок, ігрову, яка оснащена комп'ютерним обладнанням, інтерактивною пісочницею, щоб діти могли найширше використовувати свої можливості. Це лише частина психолого-педагогічної підтримки, яку надаватимуть спеціалісти установи. Задля фізичного розвитку дітей в установі облаштували кімнату лікувальної фізкультури. Особливістю центру є його інтерактивна підлога. За допомогою сучасних цифрових технологій зображення відбивається на долівці і створює віртуальний «килим».

Із відкриттям інноваційного Інклюзивно-ре-

сурсного центру діти з особливими потребами отримали можливість освітніх і спеціальних діагностичних та корекційних послуг вузькопрофільних спеціалістів за місцем проживання.

Пріоритетним напрямком роботи ІРЦ є всебічна підтримка родин, які виховують особливих дітей. Завдяки кваліфікованому супроводу спеціалістів, кожна дитина з особливими освітніми потребами отримує доступ до нових можливостей власного розвитку та повноцінного життя в суспільстві.

Бюджет

Інклюзивно-ресурсний Центр у смт Солоні утворений за проектом Фонду Порошенко в рамках Соціальної програми дружини Президента

України Марини Порошенко, за безпосередньої підтримки голови Дніпропетровської ОДА Валентина Резніченка та участі команди губернатора. Так, на ремонт приміщень та закупівлю обладнання виділено коштів понад 3 млн грн. Кошторис Інклюзивно-ресурсного Центру на 2018 рік, затверджений виконавчим комітетом Солонянської селищної ради, складає 1 млн 33 тис. 362 грн.

Результати

Від моменту урочистого відкриття Солонянського інклюзивно-ресурсного центру, яке відбулося 27 грудня 2017 року, минуло небагато часу. Сьогодні працівники центру роблять акцент на проведенні індивідуальних та підгрупових корекційно-розвиткових занять із дітьми. Водночас проводяться перші тематичні практики для дорослих. Фахівці – а це вчителі-логопеди, вчитель-дефектолог та практичний психолог – надають безкоштовну корекційну допомогу дітям з особливими освітніми потребами. Працівники інклюзивно-ресурсного центру отримують звернення батьків і педпра-

цівників щодо визначення особливих освітніх потреб дитини та надання їй психолого-педагогічної допомоги. Т аким чином формуються графіки проведення комплексної оцінки. Хоча механізми та методи впровадження інноваційних підходів у роботі з особливими дітьми лише напрацьовуються колективом Центру, проте вже є перші результати, що свідчать про тривалий позитивний ефект для громади.

За такий короткий проміжок часу ІРЦ уже встиг долучитися до міжнародного проекту: так, у січні 2018 року в рамках соціальної ініціативи SOS 4 LOVE була проведена серія тематичних інтеграційних занять для дітей з особливими освітніми потребами з залученням учнів-старшокласників опорного закладу. Зустрічі відбувалися під загальним гаслом «Icanhelpyou», що заклало хороший фундамент для поширення «особливого» етикету серед усіх учасників навчально-виховного процесу.

З часом кожна дитина, яка цього потребує, зможе отримати кваліфіковану допомогу, турботу та увагу працівників Центру. Завдяки комплексному професійному супроводу діти з обмеженими можливостями зможуть успішніше інтегруватися в суспільне життя громади.

смт Солоне, Дніпропетровська область
Солонянська селищна рада / Комунальна установа
«Інклюзивно-ресурсний центр» Солонянської
селищної ради

Автори проекту:

Демченко Олена Анатоліївна
Заброда Юлія Олександрівна
Полянчикова Олександра Миколаївна

м. Бердичів, Житомирська область

КЛИЧ ДРУЗІВ – ГРАЙМО РАЗОМ!

Загальноосвітня школа I-III ступенів №11 міста Бердичева – це осередок знань, приємного дозвілля і вражень, гарних друзів і постійного спілкування. У закладі 410 учнів, 35 учителів, 18 класів.

У 2016 році склалась така ситуація, що спортивний майданчик на території школи було визнано аварійним і демонтовано. Школа і спортивний майданчик на її території – це єдиний об'єкт соціальної інфраструктури в мікрорайоні, де вона розташована. Після демонтажу аварійного обладнання батьківська громада висувала численні пропозиції щодо встановлення нового майданчика, ініціативна група батьків навіть взялася самостійно зробити і встановити прості тренажери. Однак від цієї ідеї довелося відмовитися, оскільки без відповідної сертифікації обладнання ввести в експлуатацію новий спортивний майданчик було неможливо.

Наступним кроком стало вивчення пропозицій і умов благодійних фондів щодо отримання грантів або конкурсів, які би дали можливість реалізувати мрію школи. Ініціативна група у складі директора школи А.П.Марківського та учнів старших класів ознайомила з діяльністю та умовами **конкурсу зі встановлення нових сертифікованих спортмайданчиків «Клич друзів-граймо разом!»** Фонду Кличко.

Для участі у конкурсі, що проводився протягом квітня-травня 2017 року, потрібно було подати заявку, у якій представлено школу, її історію, спортивне життя і досягнення педагогів та учнів, проілюстровати спортивне життя школи у фотографіях.

У відеопрезентації, виготовленій на шкільній студії юних журналістів (керівник О.В.Драган), учні розповіли про життя, традиції і досягнення, а також мотивували всіх небайдужих до

участі в одному з найбільших проектів школи.

Отримавши підтвердження електронної реєстрації на сайті фонду www.klitschkofoundation.org, ініціативна група взялася до справи. Адже головним тепер стало голосування на підтримку заявки. Необхідно було зібрати якомога більше голосів-рефералів задля успіху і перемоги. Для цього у школі був розгорнутий агітпункт електронного голосування, на якому можна було віддати свій голос за заявку-проект. Головними волонтерами на цьому агітпункті стали учні школи. І от, нарешті, на початку травня 2017 року Фонд оприлюднив результати конкурсу. Школа №11

міста Бердичева увійшла в десятку переможців.

За умовами конкурсу вже до кінця травня 2017 року новенький сертифікований спортмайданчик уже мав стояти на подвір'ї школи. Однак до цього ще необхідно було зробити ряд підготовчих робіт, зокрема, видалити аварійні дерева поблизу місця розташування обладнання, спланувати під майданчик ґрунт, втрамбувати і висипати основу, заготовити щебінь, пісок, цемент для бетонування опор конструкцій. Зробити це допоміг міський голова, який видав відповідне розпорядження. Відкриття нововстановленого спортивного майданчика від Фонду Кличко відбулося наприкінці травня 2017 року. Відтепер уся дітвора мікрорайону, в якому розташована школа, має можливість гратися, займатися спортом, змагатися у спритності.

Майданчик відкритий для всіх, це – єдиний інфраструктурний спортивно-ігровий об'єкт в мікрорайоні. Завдяки об'єднанню зусиль батьків, учителів, учнів мрія стала реальністю. Всі працювали разом, щоб зробити довколишній простір доступним, сучасним, функціональним, приємним.

Тепер школа №11 популяризує свій досвід реалізації задумів спільними зусиллями через друковані та електронні ЗМІ, на шкільному Ютуб-каналі.

м.Бердичів, Житомирська область
Загальноосвітня школа I-III ступенів № 11

Автор проекту:
Марківський Андрій Петрович

м. Балта (ОТГ), Одеська область

АКТИВНІ, ІНІЦІАТИВНІ ТА ВМОТИВОВАНІ

«Молодіжні ініціативи в дії!» – інноваційна діюча практика Балтської міської ради Одеської області, яка сприяє комплексному забезпеченню інтересів, потреб, а, головне – ініціатив дітей та молоді (віком до 18 років) у місті завдяки координації зусиль влади-громади-молоді. Завдяки цій унікальній практиці самі діти можуть змінити свою громаду на краще. І їм це вдається!

Передумови

У сучасних умовах соціально-економічних та громадянських змін в українському суспільстві виникають проблемні питання, пов'язані з потребами та запитамі молодого покоління. Процес гармонійного розвитку дитини, її соціалізація, адаптація та інтеграція у громадське життя, виховання в неї найвищих громадянських почуттів, високої правової, естетичної, моральної культури значною мірою визначають майбутній розвиток міста, громади, взагалі нації. Соціальне самопочуття дитини є одним із показників розвитку суспільства.

Однак підтримка дітей повинна мати не характер вирішення їх проблем, а, насамперед, надання молоді можливостей власними силами долати їх. Балтська міська рада, спираючись на досвід врядування, що враховує бажання дітей, покликана створити на території громади середовище, дружнє до дитини.

Коли створюються можливості, тоді безпосередньо активізується процес виникнення молодіжних ініціатив, створення ініціативних груп.

Саме на вирішення цієї проблематики та реалізацію даних завдань спрямовані практики Балт-

ської міської ради, що можуть бути впроваджені на локальному рівні.

Інтеграція зусиль усіх членів територіальної громади для створення передумов для повноцінного розвитку дітей спрямована на участь самих дітей у формуванні громадського середовища з урахуванням їхніх потреб та вподобань. Дитині потрібно не нав'язувати, а пропонувати висловити свої побажання, ідеї, власні ініціативи та допомогти реалізувати те, що є цікавим та корисним саме для неї.

Практика

2017 рік став роком впровадження інноваційного для нашої місцевості підходу в процесі взаємодії з молоддю до 18 років, яка прагне реалізувати себе локально та втілювати в Балтській громаді власні ініціативи, спрямовані на соціальний, культурний та освітній розвиток. Тож пропонуємо розглянути практику «Молодіжні ініціативи в дії!»

Попередньо спілкуючись із дітьми, ми помітили, що у них є ілюзія, нібито шкільне та суспільне життя – це жити за чужими правилами, яких необхідно дотримуватись, і вносити свої ідеї або впливати на щось – вкрай важко. Тому міський

голова завітав до шкільних навчальних закладів міста та запропонував учням старших класів вільно висловити свої побажання та ідеї. В залі панувала тепла та невимушена атмосфера. Дітям була надана змога запропонувати щось нове, конструктивне, те, що буде цікавим саме для них особисто та для однолітків. Окрім того, діти замислилися над тим, якою може бути їх участь у впровадженні тієї або іншої ініціативи. У ролі учасника, ініціатора, лідера тощо.

Свої ідеї та пропозиції діти виказували вільно. Хтось їх озвучував, хтось записував на стікерах, але, головне – всі залишали свої контактні дані, адже основне (реалізація ініціатив) залишалося попереду. Всі ініціативи були записані та систематизовані, вибрані пріоритетні напрямки...

Наступним кроком стали зустрічі з активною молоддю у приміщенні міської ради. Вже почали формуватися команди (ініціативні групи), які залюбки взялися за реалізацію пріоритетних напрямків власних ініціатив.

Те, що є цікавим та близьким, завжди реалізується з успіхом. Зокрема, ми зрозуміли, що діти готові брати участь у таких проектах, вони прагнуть якомога більше долучатися до подібних заходів. Оскільки вони постійно шукають себе, пробують нове, пізнають свої нахили та можливості, розкриваючи свій потенціал.

Адже головне – вони відчували підтримку з боку дорослих. Можна стверджувати, що влада та громада, школа та сім'я, вчителі та батьки, спонсори – єдине ціле, діяльність якого спрямована на дитину, її виховання, розвиток, становлення, розкриття потенціалу, з урахуванням потреб та побажань самих дітей.

У результаті отримуємо:

ПРАКТИКА «МОЛОДІЖНІ ІНІЦІАТИВИ В ДІІ!»

Ініціатор: Балтський міський голова Мазур Сергій Сергійович

Організатори: Відділ сім'ї, молоді та спорту Балтської міської ради

Цільова аудиторія: Учні старших класів та студенти (віком до 18 років)

Рік започаткування: 2017 рік

Нормативний документ: Програма Балтської об'єднаної територіальної громади «Сім'я та молодь» на 2016 – 2017 роки

Алгоритм реалізації

I етап (підготовчий)

1.1. Підготовка розпорядчої документації

1.2. Організація зустрічей міського голови з учнями старших класів та студентами

II етап (основний)

2.1. Встановлення конструктивного діалогу

2.2. Виявлення ініціатив та з'ясування ролі кожного

2.3. Узагальнення ініціатив, вибір пріоритетних напрямків

2.4. Формування ініціативних груп (команд), розподіл завдань

2.5. Залучення партнерів

2.6. Реалізація ініціатив

III етап (заключний)

3.1. Розповсюдження відомостей в інформаційному просторі

3.2. Мультиплікаційний ефект ініціатив

3.3. Планування майбутнього

Приклади молодіжних ініціатив, які були реалізовані на території Балтської об'єднаної територіальної громади у 2017 році в рамках впровадження практики «Молодіжні ініціативи в дії!»:

Проект «Моя екскурсія» Захоплюючі подорожі Україною дітей Балтської ОТГ. Має два аспекти: 1) екскурсії, ініційовані та організовані самими дітьми (діти розробляють маршрут, обмірковують час та тривалість подорожі, обирають вид транспорту, прораховують вартість тощо. Узгоджують із дорослими (презентують свої напрацювання) 2) екскурсії для дітей Балтської ОТГ, організовані Балтською міською радою за окремим графіком для навчальних закладів громади з урахуванням побажань учнів. Партнерська форма участі обов'язкова. Вже здійснені подорожі до міст Одеса, Київ, Львів, Вінниця, та більше 300 дітей отримали неймовірні враження. Проект триває.

Велопробіг «BALTA SPORT FEST» «Балта – за здоровий спосіб життя!» Під таким гаслом 35 юних велосипедистів взяли участь у веломарафоні та подолали 35 км. Першотравневі вихідні проведено у мальовничому куточку Балтської громади – сосновому лісі с.Перельоти. Крім спортивних розваг, учасники велопробігу скуштували страви, що готувалися на вогнищі. Велопробіг відбувся за підтримки Балтської міської ради та місцевих підприємців.

Волонтерська екологічна акція «Зробимо Балту чистою разом!» Активна молодь підтримала Всеукраїнську екологічну акцію «Зробимо Україну чистою разом!». Пропозиції мали практичне підтвердження – підлітки зібралися разом у вихідний день, аби почати прибирати власну планету зі свого рідного міста. Місцем реалізації локальної ініціативи став популярний у Балті сквер «Інвалідський парк». Добре попрацювали – добре відпочили після роботи: грали у волейбол, влаштували невеличкий пікнік на свіжому повітрі. Проведеним суботнім днем залишилися напручені та задоволені.

Підтримку у проведенні екологічної акції та відпочинку надав місцевий благодійний фонд.

Бюджет

На реалізацію практики «Молодіжні ініціативи в дії!» з бюджету Балтської об'єднаної територіальної громади у 2017 році було спрямовано 64 тис. 750 грн. Окрім цього, активно залучаються і кошти спонсорів, місцевих підприємців, благодійних організацій тощо. Також зростає активність участі у грантових проектах та програмах.

Результати

1. Наявність у дитини знань про навколишній світ і себе, свої можливості, самооцінка власних здібностей.
2. Формування ціннісних орієнтацій та мотивації до ініціативних дій, реалізація вольових зусиль і емоційне переживання досягнутого, чуттєвий досвід.
3. Самореалізація ініціативних дій і досягнення прогнозованого результату, мобільність, відповідальність.
4. Визначено критерії і показники сформованості соціальної ініціативності дитини.
5. Встановлено конструктивну співпрацю «влада-громада-діти»

Практика «Громадські ініціативи в дії!» продовжує функціонувати на території Балтської ОТГ і в 2018 році. Так, уже виявлені та узагальнені ініціативи дітей. Попереду їх реалізація. Чи все вдасться? Впевнені, що – так!

м. Балта, Одеська область
Балтська міська рада
Автори проекту:
Желіховський Валерій Анатолійович
Кулик Петро Янкович
Товстуха Наталія Федорівна
Томіна Світлана Миколаївна

м. Кременчук, Полтавська область

МРІЙ. ГРАЙ. ДІЙ

Експерти зазначають: чим більший дискомфорт відчуває людина в певному місці, тим більше бажання в неї виникає його покинути. А якщо людина з самого дитинства перебуває у непривабливому місці, яке вона не може покращити, в неї формується бажання опинитися якнайдалі, що і зумовлює великий відсоток еміграції молоді за кордон. Тому значна увага в проекті зосереджувалася саме на навчанні молодого покоління власноруч створювати бажаний простір та вести за собою громаду в певному напрямку.

Щоранку ліцеїсти йдуть у свій навчальний заклад по розбитому, підірваному корінням дерев асфальту, по подвір'ю, яке більше схоже на понівечений життям пустир, ніж на місце, де юне покоління повинне проводити свій позашкільний час. Відсутні навіть необхідні речі, не кажучи вже про примхи учнів. Шкільна адміністрація всіма можливими силами довгий час намагалася рятувати становище, але можливостей школи вистачало лише на підтримання того, що вже є, а на сторонню допомогу розраховувати не доводилося. Враховуючи це, ми – ініціативна група лідерів учнівського врядування – активних учнів Кременчуцького НВК № 4 – знайшли в собі сміливість і сили заявити про себе у проекті «Мрій. Грай. Дій». Головна ідея проекту полягала у залученні дітей через техніку гейміфікації до розробки свіжих рішень, створення та втілення модулів проекту.

До бажання учнів покращити шкільне подвір'я додалась і можливість це зробити, активізувавши учнівську, педагогічну та батьківську громадськість.

Цільова аудиторія проекту

Учні 6-11 класів Кременчуцького НВК № 4, вчителі, батьки, громадськість міста.

Модульні складові проекту

«Мрій» – дослідження шкільного подвір'я учнями, визначення позитивних і негативних моментів, генерація ідей зі зміни шкільного подвір'я в ігровій формі із залученням соціальних аніматорів.

«Грай» – брейншторм ідей із залученням архітекторів-урбаністів, візуалізація результату в грі «MineCraft».

«Дій» – презентація результатів для широкої громадськості, збір коштів для трансформації на спільнокошті, фізична трансформація шкільного подвір'я.

Діяльність за проектом

Перш ніж планувати роботу у рамках проекту, ми вирішили розповісти про це всім ліцеїстам, які безпосередньо стануть учасниками цього дійства в майбутньому, та дізнатися їхнє ставлення до цієї проблеми. Крім цього, ми поділилися ідеями із вчителями та батьками, які так само, як і діти, підтримали нас.

Для досягнення мети та завдань нашого проекту ми використали наступні види діяльності: (всі методи розміщені по черзі їхньої реалізації у проекті).

I етап – вивчення актуальності проблеми:

1. Конкурс серед ліцеїстів на участь у проекті.
2. Публічне обговорення проблем, спірних питань. Тема обговорення: «Потреба в реконструкції / перебудові шкільного подвір'я».

II етап – реалізація проекту

1. Воркшоп:
  - а) тренінг для учнів «Соціальний і урбаністичний розвиток рідного міста»;
  - б) дослідження подвір'я;
  - в) проектування свого шкільного подвір'я за допомогою спеціальної комп'ютерної програми «Minecraft»;
  - г) презентація результатів воркшопу;
  - д) розробка архітектурного проекту на основі планування в «Minecraft»;
  - е) збір коштів на безпосередню реалізацію проекту за допомогою спільнокошт – платформи «Спільнокошт» (www.biggggidea.com).
2. Презентація проекту «Мрій. Грай. Дій» на Міжнародному архітектурному фестивалі в Києві.

3. Трансформація шкільного подвір'я:
  - а) мозковий штурм (обговорення своїх ідей з професіоналами активістами та депутатами міської ради);
  - б) участь в онлайн-конкурсі на безкоштовне встановлення вело СТО на шкільному подвір'ї;
  - в) фізичні втілення дитячих ідей проекту «Мрій. Грай. Дій.».

III етап - заключний

Презентація роботи учнівської спільноти, яка своїми зусиллями за невеликий проміжок часу змогла покращити шкільний простір, що дало змогу довести, що все можна змінити на краще, при цьому не витрачаючи багато часу, сил і коштів. Присутні на заході проявили свій інтерес до проекту і висловили бажання і надати його продовжувати, але вже на своєму рівні. Ця реакція оточення дає підставу вважати, що початкова мета проекту досягнута і є перспектива його подальшого розвитку.

Інноваційність та оригінальність проекту

Компанія Microsoft придбала гру «Minecraft» декілька років тому і зараз запускає проект «Minecraft в освіті». Автори гри стверджують,

що з її допомогою можна вивчати історію, математику, географію, іноземні мови, тощо. Багато вчителів вже використовують у навчальному процесі «Minecraft». Усі учні та вчитель перебувають на одній «карті» у інтерактивному світі, де разом можуть за допомогою можливостей гри дізнаватись щось нове на практиці – від арифметики до кліматичних змін на планеті. Таким чином, «Minecraft» перетворюється на спільний майданчик для навчання та експериментів.

Інтерактивний формат проектування у освітній версії гри «Minecraft» дає можливість дітям показати дорослим, що вони хочуть бачити на шкільному подвір'ї. Такий експеримент дозволяє дізнатись більше про бажання та практики школярів у межах навчальних закладів, а також навчить їх базовим поняттям архітектури та урбаністики. Це дає змогу грати навчаючись. Можливо, хтось із учнів після воркшопу захоче навіть стати архітектором чи просто почне по-іншому дивитись на міський простір.

Бюджет проекту

Спільнокошт-кампанія, спонсорські кошти.

Очікувані результати

У ході реалізації проекту ініціативна група юних лідерів очікувала:

- взяти участь в унікальному проекті, що передбачає новий досвід для України і для міста;
- сприяти зростанню відповідальності учнів за навколишній простір та розуміння, що зміни залежать від кожного активного громадянина;
- створити прецедент співпраці молодих архітекторів та провайдерів сучасних учасницьких практик зі школами;
- сприяти інтеграції сучасних трансформацій у контекст пострадянських шкіл;
- залучити кременчужан до процесів розвитку міста.

Результати реалізації проекту

Реалізувавши проект, ми встановили, що учні стали активнішими, готовими прикладати зусилля для реалізації нових ідей і вирішення проблем в учнівському середовищі. Вчителям та батькам також була надана інформація про можливість участі в розвитку міста.

Матеріальним же результатом реалізації проекту стало встановлення на території ліцею велопарковки, вело СТО, виготовлення учнями вуличних меблів, зміна частини асфальтного покриття на нове, проведення на базі навчального закладу постійних воркшопів.

Ми впевнені, що цілі, які ми поставили перед собою, досягнуті. Цьому сприяло наше прагнення, наполеглива праця, натхнення, підтримка навчального закладу, місцевої влади, ГО «Культурний діалог», небайдужих людей, бажання учнів отримати нові знання та досвід.

Життєздатність проекту

Проект дає можливість і надалі реалізувати схожі заходи та створити групу юних лідерів-волонтерів, які надалі поширюватимуть ідею урбаністичного і соціального розвитку серед інших дітей за методом «рівний-рівному». А учні, які отримали цінний досвід та знання, стануть гарним прикладом для наслідування і, можливо, в майбутньому лідерами схожих воркшопів та проектів. Усі ресурси, що були використані в проекті є благодійними. Тому цей проект може знайти життя в будь-якому куточку нашої країни. Якщо проект буде розвиватися в такому ж темпі, то незабаром люди почнуть набагато частіше посміхатися і радіти життю, навіть і не мріючи про краще місце, тому що знатимуть: якщо хочеться кращого, то треба зробити це самому.

м. Кременчук, Полтавська область

Кременчуцький НВК № 4

Автор проекту:

Процько Тетяна Миколаївна

Номінація

«Краща ідея дружнього до дитини міста (селища, села)»

I місце

м. Баштанка (ОТГ), Миколаївська область

Парк «Дивосвіт» (облаштування набережної ставка)

Керівник – С.Боченіна, Баштанська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 Баштанської міської ради Миколаївської області

II місце

м.Ланівці (ОТГ), Тернопільська область

Зробимо життя щасливим для дітей

Керівник – Т.Зубрицька, НВК «Лановецька загальноосвітня школа №1 I-III ступенів-ліцей імені Юрія Коваля»

III місце

м.Миргород, Полтавська область

Розумний коридор

Керівник – Л.Пляшник, Миргородська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 Миргородської міської ради

м.Чернівці

Кожній школі - по PLAYзоні

Керівник – О.Кузьміна, Управління освіти Чернівецької міської ради

м. Баштанка (ОТГ), Миколаївська область

ПАРК «ДИВОСВІТ» (ОБЛАШТУВАННЯ НАБЕРЕЖНОЇ СТАВКА)

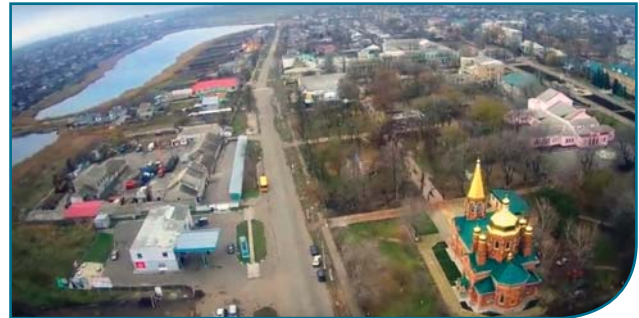
Баштанка – невеличке степове містечко, оточене ставками. Маємо їх декілька: Центральний, Солоний, Свіччин, Куртин. І кожен має свою історію, своє життя. Мета нашого проекту – створення місця відпочинку шляхом облаштування берегів однієї з численних водойм нашого міста та збереження спільними зусиллями природи.

Передумови

Жителі Баштанки, особливо влітку, зіштовхуються з проблемою відпочинку (з родиною, дітьми) на свіжому повітрі. Тому, щоб з часом територія не втратила свої властивості, а ми не втратили одну з зелених і рекреаційних зон у межах міста, ми вирішили використати потенціал прибережної зони. Наразі необхідно популяризувати цю ідею, зацікавити в ній інвесторів та представників міської влади.

Саме Баштанщина подарувала Україні таких спортсменів-переможців, як Семен Бойченко – король батерфляю, Олег Кухарик – чемпіон світу серед молоді (байдарки), Юлія Колесник – бронзова призерка молодіжного чемпіонату (байдарки).

Учні Баштанської ЗОШ № 1 – постійні учасники екологічних, соціальних проектів. Учні 11-В класу (класний керівник Н.М.Каліберда) у тісній співпраці з колективом Держлісгоспу (керівник В.М.Гайдаш), управління водного господарства (керівник В.І.Лебедєв) уже декілька років доглядають за Аркасовим джерелом

(Христофорівське урочище). В листопаді 2015 року шкільна команда-учасник спортивного заходу «Олімпійське лелечення» отримала перемогу, вигравши грант у 5000 у. о. (Всеукраїнський проект «Ти – Лідер: Твори! Вивчай! Перемагай!», керівники Л. П.Тур, Л.В.Кушнір). На ці кошти разом із Національним олімпійським комітетом України, упорядкували та очистили берегову лінію Свіччиного ставка, а саме: навели санітарний порядок, висадили дерева, засипали берег піском, встановили лави для відпочинку.

На черзі – робота з благоустрою берегів Центрального ставу. Він є ніби візитівкою міста, тому що кожен, хто рухається дорогою до Миколаєва через Баштанку, обов'язково проїжджає мостом через водойму. Набережна має привабливі риси, наявний чималий зелений масив, пішохідна доступність, відносна транспортна доступність для всього міста і прилеглих територій. Міська влада на чолі з міським головою Іваном Рубським дбає про створення

комфортних умов життя та відпочинку мешканців міста, зокрема молоді: реконструювали дитяче містечко «Казка», ведуться роботи з будівництва басейну європейського рівня з інноваційними технологіями, розпочато облаштування відпочинкової зони Центрального ставка тощо.

Практика

Вивчивши досвід облаштування набережної в інших містах та врахувавши особливості природних умов та наявної інфраструктури, учасники проекту пропонують визначити на прибережній території наступні зони:

Зона 1: Зона купального пляжу

Передбачається збереження функціонально-

го призначення зони, втручання лише з метою підвищення якісного рівня благоустрою. Інфраструктурне наповнення відповідно до функцій купального пляжу.

Зона 2: Зона основного зеленого масиву

Зона мінімального втручання і облаштування, максимального збереження зелених насаджень. Можливі лише дрібні або пересувні об'єкти інфраструктури, або такі, що безумовно впишуться в ландшафт і не будуть виділятися. Призначена для тихого відпочинку невеликими компаніями.

Зона 3: Відкрита паркова зона

Масивні зелені насадження зазвичай є важливим атрибутом рекреаційної зони, але не обов'язковим. Існує багато прикладів вдалого облаштування відкритих рекреаційних просторів.

Зона 4: Зона розваг

Назва умовна – слово «розважальна» підкреслює відкриту площу зони, на якій могли проводити дозвілля родини з дітьми, молодь. Подібна зона могла б збагатити культурне життя міста і водночас привернути увагу гостей та відвідувачів Баштанки.

На березі уже прокладено алейки, встанов-

лено лави та освітлення. Наше бажання – створити затишний куточок для дітей та молоді, зробити маленький внесок у розвиток свого міста. Разом ми можемо більше.

Тож територія дозволяє:

- спланувати та розбити клумби (завезти ґрунт, закупити насіння декоративних квітів);
- встановити альтанки (для відпочинку навіть у дощову погоду);
- обладнати мотузковий парк пригод (наявність тренера, матеріалів);

- в теплу пору року – пляжний волейбол, футбол (очистити територію, завезти пісок, придбати сітку для волейболу, м'ячі).

Бюджет

Для виконання проекту залучити такі джерела фінансування: місцевий бюджет, кошти Міжнародної технічної допомоги та субвенція з державного бюджету.

Очікувані результати

Створення території відпочинку поблизу водойми є важливим, а повернення чистоти узбережжям – актуальним. Ми хочемо жити по-європейськи, у чистому місті. Приєднуємося до відомого вислову: «Хочеш змінити світ на краще – почни із себе».

м. Баштанка, Миколаївська область
Баштанська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1
Баштанської міської ради
Автор проекту:
Боченіна Світлана Миколаївна

м. Ланівці (ОТГ), Тернопільська область

ЗРОБИМО ЖИТТЯ ЩАСЛИВИМ ДЛЯ ДІТЕЙ

Історія проекту

«Ланівці – місто, дружнє до дитини» – таку ініціативу запропонували члени учнівського самоврядування Лановецької загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 імені Юрія Коваля для участі у Всеукраїнському конкурсі серед громад-членів Асоціації міст України «Міста, дружні до дитини».

Зараз дуже інтенсивно йде процес покращення умов для дітей у місті, починаючи від народження до повноліття. Щоб забезпечити кращий розвиток дітей у нашому місті, члени учнівського самоврядування репрезентують дорослим дитячу думку про проблеми у місті під назвою «Зробимо життя щасливим для дітей»

Методом мозкового штурму учні запропонували ряд проектів, які могли б покращити розвиток дітей у нашому місті. Одним з пріоритетних виявився проект дитячого розважально-пізнавального центру під назвою «Дитячий Світ», де буде створене середовище, яке дозволить сім'ям та дітям почуватись більш комфортно. Сучасні діти активніші, більше цікавляться тим, що відбувається навколо, вони більше хочуть використовувати можливості. Ми сподіваємося, що цей проект дасть комплексне рішення для тих проблем, з якими стикаються батьки та діти у Ланівцях.

Цілі проекту:

1) Розвиток пізнавальних якостей у дітей.

2) Зацікавлення дітей проведенням змістовного дозвілля.

3) Формування комунікативних якостей особистості у дитячому та молодіжному середовищі.

4) Виховання загальнолюдських та культурних цінностей у сучасної молоді.

Метою проекту в місті Ланівці є реалізація дитячого розважально-пізнавального центру під назвою «Дитячий Світ» з комплексом послуг для населення, а також проведення культурно-масових заходів. Також проведення різних акцій на допомогу дітям з малозабезпечених сімей, дітям з обмеженими можливостями та дітей, які перебувають під опікою та піклуванням.

Проектом передбачається надання комплексу розважальних послуг споживачеві, що включають у себе:

- м'яку ігрову кімнату (дитячий садок на годину);

- розвивально-пізнавальна кімнату, де будуть використовуватися розвиваючі ігри, що сприятимуть розвитку логіки, фантазії та пам'яті у дітей;

- розважальний комплекс (замки, гойдалки, каруселі, надувні гірки, батуту, дитячий електротропотяг, радіокеровані моделі);

- кімнату для проведення культурно-масових заходів (виставки робіт, творчі вечори, конференції і т.п.);

- кінотеатр;

- дитяче кафе на 30 посадочних місць.

План заходів з реалізації проекту

1. Організаційна зустріч виконавців та партнерів проекту для вироблення спільного плану дій.

2. Підбір та облаштування приміщення для дитячого розважально-пізнавального центру.

3. Розробка проектно-кошторисної доку-

ментації;

4. Забезпечення стабільних і якісних умов для діяльності центру (підбір Кадрового персоналу).

5. Популяризація проекту у пресі та соцмережах.

Терміни реалізації проекту

Термін з моменту початку організаційних дій до запуску роботи дитячого розважально-пізнавального центру короткий. На організацію потрібно два місяці, щоб у встановлений термін пройти спеціалізовані держструктури та отримати дозвільні документи. А також на замовлення, виробництво і доставку устаткування для центру до місця призначення.

Термін дії проекту – довготривалий.

Пропозиції щодо приміщення для реалізації проекту:

Найкращий варіант для вибору місця роз-

Аналіз сильних і слабких сторін майбутнього проекту, а також можливості і загрози. Матриця SWOT-аналізу

Сильні сторони:

Наявність великого переліку послуг, що надаються.
Наявність сучасного та якісного обладнання.
Наявність великої кількості постійних клієнтів.
Можливість розширення видів послуг на даній території.
Наявність реклами в Інтернеті про наш проект та про послуги, які ми збираємося для вас реалізувати.

Загрози:

Постійне зростання вимог.
Підвищення вимог клієнта до якості надаваних послуг.

Слабкі сторони:

Відсутність чіткої маркетингової стратегії.
Нестача фінансів в обігу протягом часу, поки буде погашатися кредиторська заборгованість.

Можливості:

Зростання числа учасників даного проекту.
Постійне розширення різних видів послуг.

ташування – це місця з великим скупченням дітей, у центрі міста. Тут є декілька будівель, у яких можна було б реалізувати даний проект:

1. Приміщення кінотеатру «Супутник».
2. Торговий центр «Європа» (колишній Універмаг)

Приміщення можна взяти в оренду, а можна домовитися з власником приміщення на пільгових умовах (взявши орендодавця в дольову участь).

Фінансування проекту

Для реалізації даного проекту грант є суттєвою допомогою. Тому пропонуємо перелік фондів та ініціатив, котрі надають грантові програми під різні цілі та проекти.

- Програма «Зміни в регіоні» – RITA (впровадження польського досвіду в наступних напрямках: громадські та соціальні проблеми, освіта і виховання, розвиток підприємництва, культурна спадщина, розвиток і підтримка неурядового сектору, розвиток і підтримка місцевого самоврядування, розвиток незалежних і інноваційних ЗМІ).

- Краудфандинг (Краудфандингові платформи популярні в усьому світі. Їхній принцип простий: людина або компанія представляє ідею, проводить презентацію, а люди «скидаються» грошима).

- Грант на безкоштовний супровід даного проекту від Громадської Школи Бізнесу. (Грантова програма полягає у річному супроводі зростання бізнесу – допомога у формуванні чіткої бізнес-моделі, допомога збуту товарів та послуг, консультаційна допомога з ведення біз-

несу. Проект «Trends of small business» реалізується Громадською Школою Бізнесу та Клубом Ділових Людей в рамках Програми USAID «Лідерство в економічному врядуванні»).

- Залучення сторонніх інвесторів так званих бізнес-ангелів – приватних інвесторів України та світу. Вони діють як поодинці, так і в складі різних асоціацій. Саме через асоціації найпростіше вийти на передбачуваного інвестора.

- Крім активно діючих інвесторів, є ще й потенційні кандидати, за допомогою яких можна вирішити фінансові питання шляхом партнерства, запропонувавши інвесторам частину власності у створеному дитячому розважально-пізнавальному центрі під назвою «Дитячий

Світ». А заодно й отримати стартовий капітал.

Діагностичний прогноз проекту.

1. Буде створено дитячий розважально-пізнавальний центр «Дитячий Світ» та наповнено його сучасним обладнанням для розвитку дитини.

2. Діти будуть мати місця для ігор та зустрічей з друзями, будуть активними учасниками культурного та соціального життя міста, будуть мати вільний доступ до всіх послуг незалежно від своєї віри, доходів, статі та фізичного стану.

3. Родини, які користуватимуться послугами центру, значно зекономлять кошти на поїздки до обласного центру м. Тернополя у такий же центр.

4. Проект будівництва дитячого розважально-пізнавального центру «Дитячий Світ» не тільки буде дарувати радість дітворі, але й буде приносити стабільний дохід при відносно невеликих капіталовкладеннях у бюджет громади міста.

м. Ланівці, Тернопільська область
НВК «Лановецька загальноосвітня школа № 1 I-III
ступенів-ліцей імені Юрія Коваля»
Автор проекту:
Зубрицька Тетяна Василівна

м. Миргород, Полтавська область РОЗУМНИЙ КОРИДОР

Мета

Створення інтелектуального, комфортного, емоційно наповненого простору шкільних коридорів Миргородської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 3 Миргородської міської ради Полтавської області з виділенням зони для занять із розвитку логічного мислення, читання літератури, психологічного розвантаження та зони відпочинку.

Передумови.

За останні роки сума знань, які учень отримує в школі, дуже збільшилася, оскільки значно зріс загальний інформаційний потік у світі. Учні спроможні відтворювати знання, проте часто не отримують вміння застосовувати їх для вирішення життєвих проблем, а отже, не бачать потреби у таких знаннях. Спосіб передачі знань у сучасній українській школі не мотивує дітей до навчання. Це призводить до того, що школярі примушують себе заучувати матеріал або взагалі перестають навчатися. В результаті відбуваються порушення емоційно-вольової сфери. Підвищена тривожність, схильність до переживань депресивного характеру проявляються в таких труднощах, як небажання вчитися в умовах класно-урочної системи, страхи контрольних робіт, відповідей біля дошки, проявами неконтрольованої поведінки. Це відображається в порушеннях астенічного характеру (головний біль, порушення на зразок тиків, розгальмованість).

На вирішення такої проблеми спрямовується проект «Розумний коридор», яким буде охоплено дітей дошкільного та шкільного віку, а також їх батьків і зацікавлену громадськість міста.

Кроки з реалізації проекту.

Проект передбачає змінити простір коридорів, у яких проходять щоденні шкільні будні. Зараз це одноманітна стандартна територія з білими стінами і панелями в пастельних тонах, яка наповнена, в кращому випадку, інформаційними стендами, і є для дітей просто нецікавою.

Виникла ідея оживити шкільні коридори, створивши новий формат освітнього простору – інтелектуальної зони для розвитку логічного і критичного мислення та засвоєння практичних знань в ігровій формі, зони читання, зони психологічного розвантаження і комфортного середовища, зони рухливих ігор.

Ми прагнемо створити сприятливі умови для організації дозвілля дітей на перерві та в

післяурочний час, для зміцнення здоров'я підрастаючого покоління, задоволення потреб здобування знань у цікавій ігровій формі, досягнення високого рівня працездатності, внутрішнього психологічного комфорту та гармонійного стану вихованців дошкільного закладу, закладу загальної середньої освіти та позашкільного закладу.

Бенефіціарами проекту будуть більше 300 учнів Миргородської ЗОШ I – III ступенів № 3, 150 вихованців дошкільного навчального закладу № 5 «Сонечко» м. Миргорода, 280 дітей, які здобувають позашкільну освіту на Станції юних техніків м. Миргорода, їх батьки, громада мікрорайону.

Також до реалізації проекту будуть залуче-

ні підприємства та організації міста, зокрема, швейне підприємство ТОВ «Світлана», ДП «Миргородське лісове господарство», ПП «Устюгов», ПрАТ «Армапром», ТОВ «Миргородський елеватор», магазини «Стройся» та «Будівельний вулик», Миргородський художньо-промисловий коледж ім. М. В. Гоголя Полтавського національного технічного університету ім. Юрія Кондратюка, громадська організація «Шкільний меридіан Миргородської ЗОШ I – III ступенів № 3».

У ході реалізації проекту в шкільних коридорах на стінах та підлозі будуть виготовлені різні елементи, які передбачатимуть інтелектуальне та емоційне наповнення:

- початкова школа: ігрові панелі, лабіринти, математичний поїзд, музична стінка, бізборди, геоконт, дерево зі змінними елементами, математичні та мовні завдання на липучках, стінки-олівці, долоньки, підошовки, равлики, дорожні знаки та розмітки;

- I поверх: на стінах відкидні панелі з лабіринтами, пазлами, лото, шахами, шашками, головоломками «П'ятнашки», годинники, які показують різний час, сітки з нитками для плетіння, пісочні годинники; на підлозі цифрові равлики, транспортири, класики, мовні острівки;

- II і III поверхи: веселковий коридор, крісла-мішки, полицки для книг, інформаційні стенди.

Роботи з облаштування коридорів будуть виконані працівниками школи.

Ігрові панелі, бізборди, головоломки «П'ятнашки», годинники, які показують час у різних часових поясах виготовлять гуртківці Станції юних техніків.

Крісла-мішки пошують на підприємстві ТОВ «Світлана».

Художнє оформлення виконують студенти відділення «Декоративно-прикладного мистецтва» Миргородського художньо-промислового коледжа ім. М. В. Гоголя Полтавського національного технічного університету ім. Юрія Кондратюка.

Бюджет

Бюджет – 15349,04 грн (кошти міського бюджету та благодійна допомога).

Очікувані результати

Запропоноване оформлення коридорів тренуватиме візуальну пам'ять, уяву, увагу, інтелект, стимулюватиме сенсорну та рухову активності, розвиватиме дрібну моторику, зорово-моторну координацію дітей; логічне мислення, «шахові» навички у вигляді засвоєння азів стратегії і тактики (покрокове завдання, спостереження причинно-наслідкового зв'язку), математичні ази, в тому числі цифри, рахунок, знайомство з геометричними фігурами,

з поняттям «частина і ціле», викладання фігур із складових, мовленнєві вміння, створюватиме позитивний емоційний фон, допомогатиме подолати порушення в емоційно-вольовій сфері, розширюватиме кругозір і просторові уявлення.

Такий формат облаштування коридорів дозволить проводити заняття з учнями закладу загальної середньої освіти, вихованцями ДНЗ №5, який розташований поруч із школою, залучити до роботи вихованців станції юних техніків. Мешканці міста різних вікових груп зможуть користуватись громадським освітнім простором нового формату.

м. Миргород, Полтавська область
Миргородська загальноосвітня школа I – III ст. № 3

Автори проекту:

Пляшник Людмила Сергіївна
Погорєлова Валентина Андріївна
Шаповалова Вікторія Валеріївна
Дворовенко Олександр Валерійович
Неверова Юлія Володимирівна
Шклярчук Лариса Анатоліївна
Коморний Андрій Сергійович

м. Чернівці

КОЖНІЙ ШКОЛІ – ПО PLAYЗОНІ

Проект «Кожній школі – по PLAYзоні» спрямований на створення додаткового громадського простору для організації активного та змістовного дозвілля школярів та інших представників громади м. Чернівців шляхом модернізації шкільної інфраструктури.

«PLAYзони» – це 3 напрями громадського простору на територіях шкіл (спортивно-ігровий – спорт-сіті, культурно-мистецький – арт-дворики, рекреаційно-відпочинковий – лаунж-зони):

1) спорт-сіті – території активних ігор та спортивного дозвілля (встановлення спортивних та ігрових майданчиків різного спрямування; світлового табло; міні-трибун; вуличних тренажерів; фонтанчиків з питною водою; освітлення; камери відеонагляду);

2) арт-дворики – використання громадського простору у дворах шкіл для проведення фестивалів, мистецьких заходів, зустрічей; (встановлення малих архітектурних форм та споруд; освітлення; камери відеонагляду);

3) лаунж-зони – облаштування дизайнерських рекреаційних зелених зон (викладення фігурними елементами та мостіння доріжок; висадка багаторічних зелених насаджень; упорядкування клумб та газонів; встановлення паркових лав, декоративних фонтанчиків, садово-паркового освітлення; камери відеонагляду).

Передумови

Проект «Кожній школі – по PLAYзоні» має на меті підтримати ініціативу та задовольнити по-

требу мешканців міста (школярів, батьківської громадськості та інших представників громади) у створенні додаткового громадського простору для відпочинку та гри шляхом облаштування щороку у 3-х загальноосвітніх навчальних закладів міста сучасними PLAYзонами, які:

- забезпечать модернізацію шкільної інфраструктури;
- стануть звичною практикою привабливого безпечного відпочинкового середовища для дітей та дорослих на території міста;
- вирішуватимуть проблему соціалізації дітей, зменшення їх залежності від гаджетів та Інтернету;
- сприятимуть формуванню свідомості здорового способу життя школярів, розвитку їхньої фізичної активності, урізноманітненню дозвілля;
- підвищать рівень громадської активності школярів;
- забезпечуватимуть об'єднання поколінь у

місті (діти-батьки, молодь-люди похилого віку), партнерство громади, влади та інших структур у реалізації спільних цілей;

– покращать естетичний вигляд та доповнять композицію міських об'єктів (шкіл) та громадських місць (шкільних територій).

Кроки з реалізації проекту

1) формування робочої групи, яка розробить концепцію реалізації проекту, забезпечуватиме його менеджмент та координацію, комунікацію з громадськістю, моніторинг цілей, ризиків та результатів;

2) оголошення конкурсу «Дизайн PLAYзони в моїй школі»: розробка положення, широке інформування громадськості: рекламування, наочність (березень, 2018);

3) проведення конкурсу «Дизайн PLAYзони в моїй школі», визначення та нагородження переможців: он-лайн голосування та лайф-презентація; визначення локацій (квітень-травень, 2018);

4) визначення джерел фінансування та способів їх залучення (березень-травень, 2018);

5) організація діяльності з обладнання та благоустрою територій об'єктами відповідного спрямування: виготовлення проектно-кошторисної документації, проведення тендерних процедур з виконання робіт та закупівель (червень – липень, 2018);

6) виконання робіт та придбання обладнання (серпень-жовтень, 2018);

7) звітність та аудит (жовтень, 2018);

8) забезпечення утримання нових об'єктів та їх технічного обслуговування (постійно).

Новаційність проекту

- вмотивованість учасників: чітке усвідомлення необхідності модернізувати шкільну інфраструктуру та створити середовище, яке буде сприяти соціалізації, здоровому способу життя, побудові рівних відносин, формуванню відповідальності всіх учасників навчально-виховного процесу шкіл та інших представників громади міста шляхом забезпечення їх всебічної участі у реалізації проекту з метою подальшого використання його результатів.

- концептуальність: створення нових можливостей для успішного розвитку міста шляхом використання територій закладів загальної середньої освіти для створення сучасного спільного громадського простору для школярів та мешканців Чернівців, гостей міста.

- системність: застосування інтегрованого підходу до визначення пріоритетних локацій (шкіл) та облаштування їх територій за конкретними напрямками (спортивно-ігровим, культурно-мистецьким, рекреаційно-відпочинковим).

- демократичність: широке залучення громадськості (мешканців, депутатів) до обговорення, визначення цілей та методів реалізації проекту, прийняття рішень на всіх етапах його втілення.

- колаборація: залучення різних зацікавлених партнерів: громадськості міста – до участі в акціях, ярмарках, флешмобах із залучення додаткових коштів, ЗМІ та рекламних агенцій – до широкого інформування населення; студентів-архітекторів – до розробки проектів з ландшафтного дизайну на конкурс; громад-

ських організацій, спортивних федерацій, мистецьких клубів – до консультативної підтримки; спонсорів, бізнес-партнерів, підприємців – до співфінансування тощо.

Повноваження та прийняття рішень ОМС стосуватимуться наступних аспектів проекту:

1) Менеджмент, координація та моніторинг проекту.

2) Сприяння у залученні партнерів.

3) Визначення обсягів та способів фінансування.

4) Часткове фінансування.

5) Відповідальність за реалізацію проекту.

Бюджет:

- Міський бюджет/ бюджет міських ініціатив – 800 тис. грн.

- Громада міста (батьківська громадськість у школах, спонсори) – 350 тис. грн.

Очікувані результати:

Реалізація проекту «Кожній школі – по PLAYзоні» забезпечить:

– облаштування територій 3 шкіл сучасними майданчиками та архітектурними формами та спорудами відповідно до визначених напрямів, що сприятиме модернізації шкільної інфраструктури Чернівців та створенню привабливого безпечного середовища для комфортного та різноманітного дозвілля дітей та дорослих на території міста;

– зростання мотивації та інтересу школярів до активного та здорового способу життя, соціалізації; зменшення їх залежності від гаджетів та Інтернету;

– розширення можливостей навчальних за-

кладів як громадських осередків суспільного життя для проведення масових заходів (спортивних та мистецьких конкурсів, змагань, фестивалів, флешмобів, тощо).

Проект «Кожній школі – по PLAYзоні» не потребує додаткових щорічних витрат на утримання завдяки якісним матеріалам та обладнанню. Результати проекту є довготривалими для громади – не менше 15 років.

м. Чернівці

Управління освіти Чернівецької міської ради

Автори проекту:

Мартинюк Сергій Васильович

Кузьміна Олена Леонідівна

м. Маріуполь, Донецька область

СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНИХ КОВОРКІНГ-ЗОН ПРИ ШКОЛАХ

З 1996 року Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) у партнерстві з громадськими організаціями та муніципалітетами реалізовує програму «Місто, дружнє до дитини». Її мета – зробити міста комфортними для проживання, визнаючи інтереси дітей найвищим пріоритетом. Концепція концепція міста, дружнього до дітей, активно поширюється в усіх країнах світу, і м.Маріуполь хоче долучитися до проекту та поділитися ідеєю, яка може бути впроваджена в місті.

Надзвичайно актуальною для України в умовах створення Нової української школи є інклюзивна освіта. На цьому шляху держава робить свої перші прогресивні кроки. Проте включення дітей з особливими потребами в навчально-виховний процес має багато перешкод і потребує свого доопрацювання та часу. Дитина з особливими потребами такого часу не має. Крім того, чи не найбільшою проблемою залишається соціальна ізоляція та адаптація дітей з особливими потребами у суспільстві. Проблема дитини, з особливими потребами, полягає у тому, що така дитина позбавляється дитинства, спілкування з однолітками. Вона не має змоги гратися, займатися справами за своїми власними інтересами, як інші діти. Також це стосується тих родин, де є дитина з особливими потребами, яка через стан здоров'я вимушена буде навчатися на індивідуальному навчанні. Тому таким дітям потрібне сприятливе середо-

вище для подолання соціальної ізоляції та місце для адаптації до навчання в умовах школи. Таким місцем ми пропонуємо зробити інклюзивні коворкінг-зони при школах. Коворкінг (з англ. Coworking) – це інноваційна схема організації трудової, творчої діяльності.

Мета проекту

Створення творчих шкільних інклюзивних коворкінг-зон, що спрямовані на подолання соціальної ізоляції, адаптацію дітей з особливими потребами до умов закладу освіти.

Коворкінг-зона при школі – це не просто зручне місце для дітей з особливими потребами, це місце, де народжується та діє активна спільнота: батьків, активістів, студентів, які навчаються в педагогічних університетах та бажають отримати досвід спілкування з дітьми, просто батьків, які небайдужі до проблеми дітей з особливими потребами. Життя такої шкільної

спільноти наповнене яскравими подіями та цікавими заходами. Простір коворкінгу облаштований усім необхідним для дітей з особливими потребами: меблями, технікою, ігровими зонами. Тут регулярно можуть проводитися майстер-класи з творчості, спільні зустрічі з цікавими людьми, чаювання. Кожна зустріч, на яку будуть запрошуватися діти з особливими потребами, буде тематична. Всі охочі батьки, активісти, студенти можуть за допомогою педагогів провести свій майстер-клас, поділитися своїм досвідом з дітьми. Як результат роботи коворкінг-зони – творчі роботи, які зроблять діти, будуть виставлятися на продаж на шкільній офіційній сторінці в соціальних мережах. Таким чином, привертаючи увагу населення до проблеми дітей з особливими потребами. Це також можливість отримувати додатковий дохід на утримання коворкінг-зони при школах. У літній час приміщення (кабінет) може використовуватися для роботи пришкільного табору, куди також можуть запрошуватися діти з особливими потребами для участі у заходах табору тощо. Позаплановими зустрічами приміщення (кабінет) може використовуватися для проведення засідань, конференцій, тренінгів, зустрічей та просто відвідуватися учнями, педагогами, батьками, які бажають попрацювати в тиші.

Основні проблеми, на вирішення яких спрямований проект:

відсутність державного, місцевого плану дій щодо створення середовища, сприятливого для дітей з особливими потребами; обмежені можливості сім'ї для соціалізації дитини; недостатня

компетентність батьків у виконанні своїх батьківських функцій; відсутність у навчальних закладах, місті освітнього, творчого середовища, завдяки якому діти з особливими потребами та їх батьки могли б мати заняття за своїми інтересами, розвивати творчі здібності.

Цільова аудиторія: діти з особливими потребами та їх батьки; діти, які перебувають на індивідуальному навчанні; діти, які навчаються в школі та бажають творчо розвиватися.

Опис діяльності для вирішення проблеми.

Виконавцями цього проекту є:

- Органи місцевого самоврядування та департамент освіти повинні надати дозвіл на відкриття коворкінг-зон при школі та документально затвердити їх на місцевому рівні. Створити програму розвитку, план дій для розвитку дітей з особливими потребами.

- Заклади загальної середньої освіти після отримання дозволу відкривають і документально затверджують коворкінг-зони на шкільному рівні. Облаштовують коворкінги, забезпечують спеціалістами. Аналізують та збирають необхідну інформацію про стан, кількість дітей з особливими потребами. Звертаються в центри соціальної реабілітації дітей та департамент соціального захисту населення. Видають програму, складають плани, графіки відвідування дітей з особливими потребами. Створюють на сайті школи розділ інформаційної підтримки родини, яка виховує дитину з особливими потребами.

Залучення партнерів

Маріупольські виконавчі органи; соціальні

реабілітаційні центри для дітей з особливими потребами; громадські організації м. Маріуполя; виробники дитячих меблів, іграшок для дітей з особливими потребами; благодійні організації м.Маріуполя.

Інноваційність проекту

Інноваційність способу вирішення проблеми полягає в наданні безкоштовних освітніх послуг, доступних всім родинам, які виховують дітей з особливими потребами. Ці послуги вкрай необхідні таким родинам, вони відіграють вирішальну роль у соціалізації, підготовці їх дітей до школи, розвитку творчих здібностей дитини, спільного родинного заняття. Передбачається гармонійно поєднати зусилля вчителів, адміністрації школи, департаменту освіти, інших органів місцевого самоврядування, батьків, учнів школи, благодійних, громадських організацій у вирішенні порушеної проблеми.

Джерела фінансування: місцеві бюджети, кошти партнерів проекту, кошти спільноти, грантові кошти.

Чого буде досягнуто завдяки впровадженню проекту?

- буде розроблена програма створення середовища, сприятливого для дітей з особливими потребами;
- відбудуться позитивні зміни в свідомості багатьох батьків, у яких є діти з особливими

потребами. Вони набудуть необхідних знань і навичок для виховання дітей з повноцінним дитинством, зміцнення сім'ї;

- буде створена інформаційна підтримка на сайтах школи для родин, у яких є дитина з особливими потребами.

Реалізація проекту допоможе:

- знизити дефіцит спілкування дитини з особливими потребами;
- виключити ізоляцію дітей даної категорії в соціумі;
- підготуватися до навчання в умовах школи;
- урізноманітнити дозвілля родини, знайти цікаве заняття;
- знайти друзів серед здорових однолітків;
- більше дізнатися про проблеми дітей з особливими потребами здоров'я;
- організувати благодійну діяльність серед населення через роботу сайту школи;
- привернути увагу населення до проблеми дітей з особливими потребами.

м. Маріуполь, Донецька область
Комунальний заклад «Спеціалізована школа з поглибленим вивченням окремих предметів I-III ступенів № 4» Маріупольської міської ради в Донецькій області
[Автор проекту](#)
Горло Анна Миколаївна

м. Умань, Черкаська область

РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР ДЕННОГО ПЕРЕБУВАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З ВРАЗЛИВИХ СІМЕЙ «ДРУЖНІЙ ДІМ»

«ДРУЖНІЙ ДІМ» – це регіональний центр денного перебування для дітей з вразливих сімей.

Передумови

У реальних умовах розвитку українського суспільства соціальної підтримки потребує значна кількість сімей. Згідно з чинною нормативно-правовою базою, різного виду допомогу і підтримку здійснюють відповідні державні та комунальні служби, установи та організації. Проте переважно робота з вирішення проблем сім'ї та виведенню її з кризи спрямована на дорослих, водночас як найуразливішими залишаються діти.

Проект «ДРУЖНІЙ ДІМ» спрямований у першу чергу на дитину та збереження сім'ї як основного інституту успішної, позитивної соціалізації дитини як особистості. Передбачено, що «ДРУЖНІЙ ДІМ» можуть відвідувати разом з дітьми і дорослі члени родини (батько та мати), що допоможе сім'ї долати труднощі, а саме: зберегти сімейні цінності, родинні традиції, розвинути достатній рівень батьківської компетентності.

Цільова група проекту – діти з вразливих сімей:

- сім'ї з дітьми, особливо багатодітні;
- неповні сім'ї;
- сім'ї трудових мігрантів;
- неповнолітні батьки;
- біженці або внутрішньо переміщені особи/ сім'ї;

- сім'ї, в яких є недієздатні особи та особи з інвалідністю;

- особи з числа дітей-сиріт;

- сім'ї, у яких батьки мають психічні розлади, не підтверджені офіційно.

Територія проекту: місто Умань та населені пункти в радіусі 20-30 км. навколо міста. (Саме з такої відстані реально звернення батьків до центру та можливо забезпечити доїзд дитини до центру і додому).

Кроки із реалізації проекту (опис діяльності для вирішення проблеми, в чому полягає новаційність, які рішення мають прийняти ОМС, яких необхідно залучити партнерів)

«ДРУЖНІЙ ДІМ» – регіональний центр денного перебування для дітей дошкільного та шкільного віку із вразливих родин. Проект передбачає підтримку дитини на період роботи з виведення родини з кризи й одночасно роботу з батьками.

В основі роботи з родинами закладено добровільну згоду батьків на перебування дитини в центрі, в той час, поки вони вирішують свої комунальні, побутові, юридичні проблеми та ін. Протягом дня з дітьми займаються фахівці різних галузей (медики, педагоги, соціальні працівники і ін.) разом із волонтерами, які допомагають дитині відновитися після стресу, реабілітуватися, набути необхідних компетенцій.

За бажанням батьків та рекомендацією фа-

хівців, батьки також можуть скористатися послугами:

- коворкінгової кімнати;
- консультпунктом для молодих сімей;
- контактного центру батьків та дітей;
- центру денного перебування для дітей з кризових сімей «Пелюстки довіри»;
- груп самопомоги.

«ДРУЖНІЙ ДІМ» – міжгалузева комунальна неприбуткова установа/заклад. До проекту залучені фахівці освіти, медицини, соціального захисту, волонтери з числа студентів педагогічного університету, медичного коледжу, педагогічного коледжу та ін.

Тривалий час перебування дитини в Центрі обумовлює необхідність 5-разового харчування (3 основних прийоми їжі та 2 додаткових), окрім того, передбачено можливість забезпечити дитину додатковим харчуванням, якщо це обумовлено медичними показниками.

Термін перебування дитини в центрі «ДРУЖНІЙ ДІМ» становить від 10 до 20 днів, за цей період батьки повинні зняти стан гострої кризи в родині та надалі опікуватися дитиною в звичайному порядку: відновити відвідування дитячого садка/школи. Протягом певного періоду часу родина знаходиться під пильним соціальним супроводом.

Після закінчення визначеного терміну міжгалузева комісія при ОМС розглядає можливість подальшого перебування дитини в родині, та пропонує інші форми сімейного влаштування дитини.

Важливо, що для кожної дитини, яка була

клієнтом Центру, залишається можливість короткотермінового перебування в разі раптової гострої необхідності для батьків як от: необхідність відвідати лікаря, судове засідання, співбесіду з роботодавцем тощо. Дитина не залишається без нагляду вдома, а на 2-3 години повертається в коло «ДРУЖНЬОГО ДОМУ». Це також дасть реальний результат у питанні подолання бездоглядності дітей, попередження нещасних випадків, травмувань тощо.

Бюджет

Розрахунковий бюджет Центру «ДРУЖНІЙ ДІМ»: залежно від стану приміщення переданого Центру ремонтні роботи становитимуть до 500 000 грн.

Закупівля і встановлення меблів, навчального обладнання, побутової техніки, комп'ютерів (тощо) не менше 5 млн грн.

Після обладнання Центру необхідним устаткуванням та побутовою технікою, поточні витрати на 1 місяць:

- 1) заробітна плата персоналу та нарахування на неї – 150 000 грн;
- 2) витрати на харчування 1 дитини – 7 500 грн (передбачене навантаження Центру становить 30-50 дітей на місяць);
- 3) витрати на роздаткові, методичні матеріали на 1 дитину – 3 000 грн;
- 4) витрати на комунальні послуги (в залежності від розмірів площі Центру та видів опалення) – 50 000 грн.

Джерелами фінансування Центру є пайова участь бюджетів міста Умані та ОТГ, мешканці яких будуть користуватися послугами Центру.

Також передбачено активну грантову і благодійну підтримку.

Очікувані результати

Головним результатом проекту є забезпечення найкращих інтересів дитини та зростання її у сприятливому середовищі, в якому вона захищена й оточена підтримкою та любов'ю, тобто «здоровій сім'ї».

«ДРУЖНІЙ ДІМ» – це можливість сім'ї в майбутньому мінімізувати і самостійно долати складні життєві обставини, саме через набуті практичні вміння щодо виконання батьківських функцій, догляду за дитиною, вирішення побутових проблем.

Важливо, що інформаційно-консультативний супровід родин буде продовжено і після терміну перебування дитини в центрі. Передбачається, що родини, які разом проходять навчання і вийдуть із кризи, надалі будуть підтримувати дружні стосунки, допомагати одна одній у вихованні та утриманні дітей і вирішенні проблем. Стануть взірцем для інших родин, які ще не знайшли можливостей подолати кризу.

Запропонована ідея «ДРУЖНІЙ ДІМ» – регіональний центр денного перебування для дітей з вразливих сімей, може бути логічним розвитком і продовженням унікальної практики Центр денного перебування «Пелюстки довіри», що працює в Умані з 2006 року, започаткованого на кошти проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) програми Holt International «Родина для дитини в Україні». Потреба у послугах такого Центру постійно зростає, як і необхідність розширення географії, вікової категорії, включення батьків у роботу, спектру та покращення якості послуг для дітей з кризових родин.

м. Умань, Черкаська область
Управління праці та соціального захисту населення
Уманської міської ради
Автори проекту:
Кучер Галина Михайлівна
Мельник Світлана Миколаївна
Сорокопуд Вікторія Сергіївна
Коваленко Аліна Анатоліївна

ПРОЕКТ ПУЛЬС
АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
вул. Січових Стрільців, 73, 11 поверх
м. Київ, 04053
тел./факс 044 486 2812, 486 2878
info@auc.org.ua
auc.org.ua